

Visie
Sport- en bewegbeleid 2015 - 2020
Gemeente Vaals

Versie maart 2015

Droombeeld Vaals 2020

De Stichting Vaals Beweegt! is genomineerd voor de Innovatie Award Limburg.

In 2020 hebben beweegaanbieders en andere relevante partners de krachten gebundeld in de Stichting Vaals Beweegt met als doel om meer inwoners in beweging te krijgen. Sportverenigingen hebben hun accommodaties opengesteld voor o.a. nordic walking, huiswerkbegeleiding en ontmoetingsactiviteiten. Vele doelgroepen vinden nu hun weg naar accommodaties die voorheen alleen maar voor één tak van sport werden gebruikt. De nieuwe sporthal vormt het bruisend beweeghart waar doelgroepen elkaar ontmoeten, samen bewegen en waar verenigingen hun aanbod afstemmen op de behoeften van de burgers. Mindervalide mensen uit Vaals en omliggende gemeenten zijn regelmatig samen sportief actief in de sporthal. Ook worden er gezamenlijk speciale beweegprogramma's aangeboden voor cliënten van zorgcentrum Langedael, is er een overeenkomst met huisartsen en fysiotherapeuten voor "Bewegen op Recept" en zijn activiteiten en accommodaties toegankelijk voor toeristen die in Vaals zijn. Mensen hoeven niet meer lid te worden van een vereniging of fitnessclub, maar kunnen via een flexibel lidmaatschap (bijv. beweegpas) kennismaken met allerlei sport- en beweegvormen. De intensieve samenwerking tussen beweegaanbieders, onderwijs, kinderopvang, zorg- en welzijnspartners, vrijwilligers – die mede ontstaan is vanuit het netwerk "Gezond Leven in Vaals"- is een groot succes. Iedere inwoner wordt gestimuleerd een gezonde leefstijl na te leven. Een belangrijke rol is weggelegd voor de buurtsportcoach en de beweegmakelaar die zich hoofdzakelijk bezighouden met sportstimulering, ontmoeting, innovatie en verenigingsondersteuning. De stichting heeft ook gezorgd voor een vrijwilligersketen die erop is gericht, dat iedere vrijwilliger zorgdraagt voor vijf nieuwe vrijwilligers waardoor een hele nieuwe impuls is ontstaan op vrijwilligersgebied. Mede hierdoor organiseren inwoners zelf activiteiten in hun wijk. Naast een gezamenlijke afstemming over activiteiten en evenementen, speelt de stichting ook een rol in de collectieve inkoop van verenigingen en worden bestuurstaken centraal gefaciliteerd. Door een krachtige visie en brede betrokkenheid in de gemeenschap van Vaals heeft de stichting ook nieuwe middelen gecreëerd en is een fonds "Vaals Beweegt" ontstaan met subsidies, schenkingen en donaties om allerlei maatschappelijk initiatieven te kunnen uitvoeren. Volgens een woordvoerder van de stichting was de innovatie nodig om gezamenlijk het hoofd te bieden aan ontwikkelingen zoals ontgroening, individualisering en een terugtrekkende overheid.

Wethouder,
Paul de Graauw

.....	2
Droombeeld Vaals 2020	2
1. Inleiding.....	4
2. Trends en ontwikkelingen Sport & Bewegen.....	6
3. Huidige situatie Vaals.....	8
4. Drie programmalijnen.....	13
5. Sportieve en gezonde scholen.....	14
6. Actieve en vitale buurten	16
7. Beweging in de zorg	18
8. Beweegaanbieders.....	20
9. Voorzieningen	22
10. Randvoorwaarden.....	23
11. Uitvoering speerpunten	25
Bijlage I. Raakvlakken lokaal beleid.....	27
Bijlage II. Landelijk beleid	29
Bijlage III. Provinciaal beleid	31
Bijlage IV. Aanvalsplan Overgewicht Provincie Limburg 2014-2016.....	33
Bijlage V. Relevante cijfers gemeente Vaals	36
Bijlage VI. Factsheet verenigingsmonitor 2012.....	38
Bijlage VII. Factsheet onderzoek basisschoolleerlingen 2012	39
Bijlage VIII. Verslag Ronde Tafel Gesprekken Stakeholders.....	40
Bijlage IX. Verslag belronde sport- en beweegaanbieders.....	42
Bijlage X. Verslag netwerk 'Gezond Leven in Vaals'.....	43
Bijlage XI. Overzicht sport- en beweegaanbieders.....	47

1. Inleiding

Aanleiding

De gemeente Vaals ondersteunt, faciliteert en initieert tal van activiteiten op het gebied van sporten, bewegen en gezond leven. Een bevestiging daarvan zien wij in het feit dat Vaals bij de top 5 gemeenten met het beste gezondheidsbeleid in Nederland hoort. Door al die activiteiten en initiatieven groeit de behoefte aan een integrale visie op het sport- en beweegbeleid. De beleidsmatige ontwikkelingen binnen de gemeente op maatschappelijk gebied (denk hierbij aan de decentralisaties) bieden diverse kansen voor het sport- en beweegbeleid. Tegelijkertijd zijn er maatschappelijk gezien ook grote uitdagingen op het gebied van preventie en lichte interventies ter voorkoming van het gebruik van de zwaardere zorg, die een sport- en beweegbeleid noodzakelijk maken. De gemeentelijke visie op het gebied van het sociale domein biedt een goed fundament voor dit sport- en beweegbeleid. Dit betekent uitgaan van maatwerk, dichtbij de burger en verbinden van bestaande voorzieningen en activiteiten, waarbij het doel “bijdragen aan zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de burger en aan de sociale cohesie en leefbaarheid van de samenleving” voorop staat!

Proces

Naast desk-research is de nota op interactieve wijze tot stand gekomen.

Allereerst is er gebruik gemaakt van de verenigingsmonitor die is uitgevoerd in 2012. De strategische visie is geanalyseerd om aansluiting te zoeken bij de visie van de gemeente en daarnaast zijn er diverse relevante beleidsnota's geanalyseerd, zoals het gezondheidsbeleid en het Wmo beleid. Daarmee is getracht zo veel mogelijk aan te sluiten bij bestaand beleid. Ook zijn er diverse gesprekken gevoerd met relevante stakeholders, zoals basisscholen, zorginstellingen en sportaanbieders. Zo is er een Ronde Tafel Gesprek georganiseerd, hebben sportverenigingen en andere sportaanbieders de mogelijkheid gehad om input te leveren en zijn de thema's van het sport- en beweegbeleid uitvoerig besproken door deelnemers van het netwerk 'Gezond Leven in Vaals'. De verslagen van de Ronde Tafel Gesprekken, de beweegaanbieders en het netwerk 'Gezond Leven in Vaals' staan respectievelijk in de bijlagen IX, X en XI.

Het belang van sport en bewegen

Sport is niet weg te denken uit de samenleving. Veel mensen genieten van sport, door zelf sport te beoefenen, door er naar te kijken of door erover te praten. Sport is in die zin een aangename vrijetijdsbesteding. Daarnaast dient sport ook een aantal belangrijke maatschappelijke doelen. Diverse onderzoeken wijzen het belang hiervan steeds meer aan.

Sporten en bewegen hebben een positief effect op de fitheid, gezondheid en het welbevinden van mensen. Niet alleen blijkt voldoende beweging door een actieve leefstijl een aantal ziekten te kunnen voorkomen, ook heeft bewegen een positief verloop op het verloop van ziekten. Het is dan ook een zorgelijke ontwikkeling dat steeds meer mensen onvoldoende bewegen.

Sport heeft ook een belangrijk vormende waarde. Sociale vaardigheden worden bijgebracht en jongeren krijgen te maken met normen en waarden. Binnen een vereniging wordt je geacht je aan de geldende regels te houden. Zo leer je respect te hebben voor een ander. Sport heeft daarnaast een motiverende werking en kan er daardoor toe bijdragen dat schooluitval voorkomen wordt.

Door met name in groepsverband te bewegen, bouwen mensen sociale contacten op. Bewegen is mede daardoor een belangrijk middel om de sociale cohesie te versterken. De sociale relaties tussen mensen worden versterkt door sport, vandaar dat sport een positieve werking heeft op de leefbaarheid in de samenleving.

Leeswijzer

Allereerst wordt er in dit sport- en beweegbeleid in hoofdstuk 2 ingegaan op de dynamiek van sport en bewegen. Daarbij komen relevante trends en ontwikkelingen aan bod. In hoofdstuk 3 wordt de huidige situatie in Vaals beschreven aan de hand van Vaals beweegt!, aanbieders en voorzieningen, financiën en subsidies en de huidige gezondheids- en bevolkingscijfers. Achtereenvolgens wordt er in hoofdstuk 4, 5 en 6 ingegaan op drie verschillende programmalijnen:

- Hoofdstuk 4: Sportieve en gezonde scholen
- Hoofdstuk 5: Actieve en vitale buurten
- Hoofdstuk 6: Beweging in de zorg

Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 en 8 aandacht besteed aan de beweegaanbieders en de voorzieningen. In hoofdstuk 9 volgen de randvoorwaarden die nodig zijn om het beleid te realiseren en in hoofdstuk 10 wordt uitvoering gegeven aan de speerpunten van de visie.

2. Trends en ontwikkelingen Sport & Bewegen

Inleiding

De wereld van de sport en bewegen is dynamisch. Demografische ontwikkelingen, maar ook sociaal maatschappelijke ontwikkelingen zorgen ervoor dat sport en bewegen steeds een nieuwe invulling krijgt. In dit hoofdstuk staat een korte uitwerking van landelijke trends en ontwikkelingen die invloed hebben op sport en bewegen. Deze trends en ontwikkelingen zijn medebepalend voor de gemeentelijke visie op sport en bewegen en de daarbij uitgewerkte kaders. Het zijn globale trends en ontwikkelingen die algemene tendens geven. Voor de gemeente Vaals kan mogelijk een ander beeld gelden.

Maatschappelijke partners

Waar voorheen met name sportverenigingen en –aanbieders actief waren op het gebied van sport en bewegen is door de inzet van sport als middel het aantal betrokken organisaties toegenomen. Steeds meer maatschappelijke partners zien de meerwaarde van sport en bewegen en willen kansen voor hun eigen organisatie optimaal benutten. Sport en bewegen is hiermee een maatschappelijk thema geworden met een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Maatschappelijke organisatie	Behoefte/belang
Onderwijs	Beweegmomenten, dagarrangementen, profilering
Kinderopvang/BSO/Peuterspeelzalen	Sport BSO, dagarrangementen, profilering
Werkgevers	Bedrijfssport, fitte werknemers, preventie
Zorgverzekeraars	Preventie, vermindering ziektekosten, profilering
Woning-/buurtverenigingen	Leefbaarheid, prettig woonklimaat, profilering

Het gedrag van de sporter verandert

In lijn met de bovenstaand beschreven ontwikkelingen verandert ook het gedrag van de sporter in kwestie. Steeds meer krijgt de sporter het profiel van een consument, een kritische sportconsument. In de wereld van de sportconsument is er sprake van een toenemende druk op de vrije tijd, is de tijd dus schaars en staat het individu voorop. Kwaliteit en flexibiliteit is van groot belang en men is bereid hier (extra) voor te betalen. Afstand is daarnaast geen probleem, de sportconsument is erg mobiel en bereid om binnen een bepaalde afstand te reizen (Bron: Sport-Koepel, 2015).

Steeds meer verandert de dynamiek van de sport. De toenemende concurrentie voor vrijetijdsbesteding zorgt ervoor dat er keuzes worden gemaakt tussen sport en bewegen enerzijds en andere activiteiten anderzijds. Ook de toenemende individualisering heeft invloed op het sport- en beweeggedrag. Ongeorganiseerd en individueel sporten is steeds meer in opkomst (o.a. hardlopen, nordic walking, fitness). Men bepaalt graag zelf waar, wanneer en met wie een sportieve activiteit wordt ondernomen. Waar voorheen de georganiseerde en traditionele sporten populair waren, kiest de 'sportconsument' nu voor de vrijblijvendheid van het ongeorganiseerde en individuele sporten (Bron: NOC*NSF, 2014).

Een huidige ontwikkeling, die door de toekomstige vergrijzing nog sterker zal doorzetten, is het toenemende aantal ouderen (65+) dat sport (Bron: Mulier Instituut, 2013). Vaak doen zij dit in ongeorganiseerd verband vanwege de vrijblijvendheid, maar vooral ook omdat het sportaanbod niet aansluit bij hun wens en

behoefden. De hedendaagse ouderen zijn actief en vitaal en hebben andere wensen en behoeften dan 10 jaar geleden. Dit maakt ouderen een interessante doelgroep voor sportaanbieders.

De sportvereniging verandert

De positie van sportverenigingen verandert. Als gevolg van demografische ontwikkelingen, de veranderende dynamiek van de sport en de kritische sportconsument hebben sportverenigingen meer en meer te maken met teruglopende ledenaantallen, vrijwilligerstekorten, afnemende betrokkenheid van leden en een afnemend marktaandeel. 78% van de verenigingen maakt zich zorgen om hun leden (ledenbehoud en ledenwerving) en 61% van de clubs te maken heeft met een tekort aan geschikte vrijwilligers (Bron: NOC*NSF, 2014).

De positie van sportverenigingen zal dan ook veranderen. Waar sportverenigingen van oudsher traditioneel georganiseerd waren (o.a. intern gericht, standaard sportaanbod) wordt de sportvereniging steeds meer een maatschappelijk betrokken organisatie. Een sportvereniging die extern gericht is, een vernieuwend aanbod heeft, samenwerkt met maatschappelijke partners (onderwijs, kinderopvang, etc.) en een professionele organisatie kent, heeft de toekomst. Kansen liggen er voor verenigingen om programma's te ontwikkelen voor het behoud van jeugd (12-18 jaar) en voor 50-plussers. Verenigingen zullen zich in de toekomst niet alleen op hun eigen sporttak richten, maar ook op andere (sportieve) activiteiten. Daarnaast liggen er mogelijkheden om programma's aan te bieden gericht op het hele gezin, zodat zowel (groot)ouders als kinderen terecht kan bij dezelfde vereniging. Om in te spelen op de vrijblijvendheid van sporters liggen er mogelijkheden om flexibele lidmaatschapsvormen aan te bieden (Bron: NOC*NSF, 2014).

De ruimte voor sport en bewegen verandert

De kwaliteit van ruimte wordt steeds belangrijker. De vraag naar aantrekkelijke ruimte voor wonen, werken en recreëren maakt dat er 'ruimte-concurrentie' ontstaat. Dit alles wordt beïnvloed door de beschikbaarheid van financiële middelen en de mate waarin investeringen rendabel zijn. In de sport wordt op deze ontwikkelingen geanticipeerd door het stimuleren van multifunctioneel gebruik van voorzieningen. De fysieke bundeling van sport(verenigingen) heeft niet alleen in ruimtelijke zin een voordeel. Inhoudelijke samenwerking tussen sportverenigingen wordt op deze manier gestimuleerd en ook in financieel opzicht is multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties aantrekkelijk. Zogenaamde 'sportieve omgevingen' ontstaan steeds vaker als gevolg van bovenstaande beweegredenen. Binnen een sportieve omgeving is de sport vertegenwoordigd, maar is daarnaast ook plaats voor onderwijs, kinderopvang en welzijnsinstellingen.

De rol van de lokale overheid verandert

De rol van de lokale overheid op het gebied van sport verandert. Het belang van sport wordt onderkend evenals de kracht van sport als middel. Maar bezuinigingen, kerntakendiscussies, herindelingen en andere factoren zorgen ervoor dat de lokale overheid keuzes moet maken over de inzet op sport en bewegen. Regionale samenwerking, integrale samenwerking, en het overdragen van de regie en uitvoering aan het maatschappelijk middenveld zijn dan ook veel voorkomend. De inzet van sport 'als middel' (in plaats van als doel) staat hierbij centraal, net zoals de samenwerking tussen sport- en andere maatschappelijke organisaties.

In het volgende hoofdstuk wordt de huidige situatie van gemeente Vaals in kaart gebracht en wordt er bekeken in hoeverre die situatie zich verhoudt tot bovengenoemde algemene trends en ontwikkelingen.

3. Huidige situatie Vaals

De huidige situatie van de gemeente Vaals is beschreven aan de hand van Vaals beweegt!, aanbieders, voorzieningen en subsidies, gezondheidscijfers en bevolkingscijfers.

3.1 Vaals beweegt!

Doel

Het doel van Vaals beweegt! is om niet of minder-actieve mensen voldoende en regelmatig te laten bewegen ter voorkoming/vermindering van overgewicht en daarmee samenhangende gezondheidsproblemen als diabetes, hart- en vaatziekten en depressie. Daarnaast heeft Vaals Beweegt! ook een belangrijke meerwaarde voor netwerkstructuren, stimuleren van de sociale participatie en het versterken van de zelfredzaamheid. Gaandeweg is Vaals Beweegt! verbreed en steeds meer verbonden met het sociaal domein.

De gemeente Vaals stimuleert haar inwoners door:

- activiteiten en evenementen te initiëren en faciliteren waarbij inwoners op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met het sportaanbod binnen de gemeente. Er wordt hierbij zo veel mogelijk samenwerking gezocht met andere partijen;
- veel bekendheid te geven aan het huidige brede sportaanbod;
- stimuleringsubsidies voor nieuwe aanbieders en/of activiteiten beschikbaar te stellen;
- te fungeren als aanjager voor netwerkvorming tussen sportverenigingen, sportaanbieders, vrijwilligers, eerstelijnszorgverleners en inwoners;
- het tot stand brengen van een sport- en beweegcultuur.

Communicatie

- Onder de noemer van Vaals beweegt! vindt alle communicatie plaats omtrent sport en bewegen.
- Vaals beweegt! heeft een eigen website, Facebook-pagina en maakt gebruik van een beweegwijzer.
- In 2014 werd de VaalsBeweegt!-pas ingezet. Met deze gratis pas konden inwoners gratis trainingen of lessen volgen bij verschillende beweegaanbieders.

Om het doel vanuit de gemeente te verwezenlijken zijn een beweegmakelaar en een combinatiefunctionaris actief. De combinatiefunctionaris richt zich op de 18-minners, waar de beweegmakelaar zich richt op 18-plussers. Tussen hen bestaat een intensieve samenwerking en afstemming.

De beweegmakelaar

De Beweegmakelaar is gestart vanuit een pilot, maar is niet meer weg te denken als middel in de preventieve aanpak binnen het sociaal domein. Zij heeft inmiddels meer dan 105 cliënten en het aantal doorverwijzers (huisartsen, psychologen, maatschappelijk werk, praktijkondersteuners CZ en GGZ, diëtisten en de Wmo-consulenten) groeit nog altijd. Voor de Wmo-consulenten vormt deze aanpak een belangrijke voorliggende voorziening, waardoor cliënten niet direct naar een dure maatwerkvoorziening hoeven te worden doorverwezen. Voor veel andere doorverwijzers resulteert deze aanpak vaak in vermindering van medicatie, depressieve gevoelens, inactiviteit en daarmee samenhangende problemen. Cliënten worden actiever en

voelen zich vitaler en gezonder, wat een grote positieve ondersteuning bij veel zorgtrajecten, maar zeker ook bij cliënten die kampen met eenzaamheidsproblematiek.

Regelmatig leidt de Beweegmakelaar haar cliënten door naar vrijwilligerswerk, wat ook het verenigingsleven en maatschappelijke organisaties in Vaals ten goede komt

De brede maatschappelijke effecten worden in de eerste helft van 2015 nog (wetenschappelijk) onderbouwd worden via een evaluatie onderzoek.

De beweegmakelaar

- brengt de vraag en het beweeg- en sportaanbod bij elkaar;
- legt een nadrukkelijke relatie naar het sociaal domein;
- begeleidt en ondersteunt (oudere) cliënten om uiteindelijk meer te gaan bewegen;
- legt daarbij verbindingen tussen individueel en collectief aanbod, samenwerking tussen zorg en sport en het aanjagen en faciliteren van nieuw aanbod.

De combinatiefunctionaris

De combinatiefunctionaris is gestart vanuit een impuls vanuit het Rijk om leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs (meer) te laten sporten en bewegen. De combinatiefunctionaris heeft de afgelopen jaren een aantal belangrijke resultaten geboekt op dit terrein. Zo heeft zij de docenten ondersteund bij de gymlessen op de scholen en gaandeweg kennis en kunde overgedragen aan de docenten wat betreft het voorbereiden, opzetten en uitvoeren van verantwoorde en aantrekkelijke gymlessen. Ze ondersteunt nu nog bij de aanpak voor die kinderen, die moeilijk meekomen met het bewegingsonderwijs/bewegen en/of die gezondheidswinst kunnen boeken door voldoende te bewegen. Daarnaast is via de succesvolle aanpak 'Sport van de Maand' en de sport- en spelinstuiven een koppeling gemaakt tussen de school, de naschoolse-/kinderopvang en het naschoolse sport- en beweegaanbod. De combinatiefunctionaris heeft vorig jaar het programma Gymkids geïntroduceerd in zowel groep 1 en 2 van de basisscholen, als ook de peuterspeelzalen, om zo vroeg mogelijk te kunnen starten met een actieve en gezonde leefstijl.

De focus is de laatste anderhalf verbreed. Het gaat niet meer primair om het bewegen op de basisscholen, maar naar het bewegen van de doelgroep 18-minners in het algemeen. Vanuit een focus op bewegen en gezondheid, wordt de focus verbreed naar bewegen als veilig en laagdrempelige manier om kinderen/jongeren te laten meedoen en zich te ontwikkelen. Ook ondersteuning aan en samenwerken met beweegaanbieders bij bv. Vaals beweegt!-dag, specifieke evenementen, ondersteunen nieuw/aanvullend beweegaanbod is een onderdeel wat voortvarend is opgepakt en waarbij de verbindingen in het netwerk steeds steviger worden en breder wordt ingezet dan alleen via de scholen/opvang.

De combinatiefunctionaris

- treedt op als de schakel tussen partners van de brede school en sport en legt daarnaast verbindingen tussen de jeugd op de basisscholen en beweegaanbieders (bv. Sport van de maand);
- ondersteunt leerkrachten en leidsters bij het voorbereiden en uitvoeren van de gymlessen op de basisschool. Daarnaast kan de combinatiefunctionaris gericht en apart aan de slag met leerlingen, die extra ondersteuning of uitdaging nodig hebben, terwijl de leerkracht de reguliere gymles geeft;
- organiseert sport- en spelinstuiven en sportdagen, zoveel mogelijk in samenwerking met de sportaanbieders/verenigingen;

Netwerk 'Gezond Leven in Vaals'

Er is een netwerk in de gemeente Vaals ontwikkeld onder de naam 'Gezond Leven in Vaals'.

In dit netwerk zitten professionals, vrijwilligers en inwoners vanuit zorg, sport, wonen, leefbaarheid en gezondheid en bestaat momenteel uit zo'n 75 deelnemers. Tijdens de netwerkbijeenkomsten worden onderlinge ervaringen gedeeld, wordt kennis uitgewisseld en wordt samenwerking gestimuleerd. Daarnaast zijn er drie werkgroepen die zich bezighouden met de thema's jeugd, ouderen en eenzaamheid.

Activiteiten

Vanuit Vaals beweegt! zijn de afgelopen jaren vele activiteiten geïnitieerd en gefaciliteerd:

- 'Fittestdag' 2010
- 'Fittestdag' voor chronisch zieken 2012 (met aansluitend cursus valpreventie)
- 'Vitaal 50+' in 2014 uitgegroeid tot zo'n 10 groepen met in totaliteit ca. 200 deelnemers. (Vitaal 50+ is de Vaalser variant van het Meer bewegen voor ouderen. Dit zijn voor het overgrote deel groepen waarvan de deelnemers verouderen en waarbij vaak weinig nieuwe aanwas is)
- Chronisch Vitaal in 2014 gestart (met 2 groepen)
- Fietscursus voor senioren/volwassenen
- 'InstapWandelweken' (wandelen), 'Startrunning' (hardlopen), 'Nordic Walk & Talk' (nordic walking)
- Breakdance met 2 groepen die tevens de verbinding met Fraiche maken. Daarnaast diverse andere nieuwe sport- en beweegactiviteiten (judo 4+, Jiu jitsu 6+, Japans zwaardvechten 20+, Kidscross 6+ , kleuterpaardrijden , Pilates, Gymkids voor groep 1 en 2 en peuterspeelzalen).
- Aanleg rolstoel- en scootmobielvriendelijke routes
- 'Denken en doen'
- Opknappen van jeu de boules banen en Cooperbaan
- Jaarlijkse Vaals Beweegt!-dag, waarbij vele nieuwe en bestaande aanbieders zich presenteren met workshops/ demonstraties er tevens een verbinding gemaakt wordt met (gezondheids)zorg/welzijn.
- Beweegpas 2014 (2000 stuks) met deelname van 26 aanbieders (en een aanbod van 35 activiteiten)
- Jaarlijkse papieren Beweegwijzer, die in 2014 bestond uit 43 aanbieders met 82 activiteiten.
- Een digitale Beweegwijzer waar alle aanbieders zich presenteren (www.vaalsbeweegt.nl/index.php/beweegwijzer), waar meer ruimte is om de activiteit toe te lichten en direct contact te maken met de sportaanbieder.

3.2 Aanbieders, voorzieningen en (rijks)subsidies en bijdragen

Aanbieders

- De gemeente Vaals telt ongeveer 55 sport- en beweegaanbieders, waarvan slechts een gedeelte structureel gesubsidieerd wordt door de gemeente¹.
- In 2012 is een verenigingsmonitor gehouden en daaruit bleek dat 70% van de sportverenigingen in Vaals geen beleidsplan te hebben. Daarnaast gaf 90% aan te weinig leden te hebben en 70% wilden de komende jaren groeien.
- Sportverenigingen in Vaals werken in geringe mate samen en kunnen nog groeien in hun maatschappelijke rol binnen de gemeenschap.
- Veel verenigingen en aanbieders spelen in of zijn van plan in te spelen op ontwikkelingen, zoals vergrijzing, ontgroening en individualisering.

¹ Er wordt qua subsidiebeleid voor sportverenigingen een basisbedrag met een aanvullende stimuleringsubsidie van €37,- per jeugdlid gehanteerd. In totaal wordt er qua subsidie ongeveer €23.000,- aan sportverenigingen verstrekt..

Voorzieningen

- De gemeente Vaals beschikt over twee gymzalen (Vaals en Vijlen), de Grenslandhal², BMA Lemiers, jeugdgebouw Vijlen en de Auw Sjoel.
- In 2015 wordt de nieuwe sporthal gerealiseerd in de kern Vaals. Heton wordt eigenaar en verzorgt ook het beheer en de exploitatie.
- Er zijn drie buitensportaccommodaties. Het gaat hierbij om de accommodaties van RKVV Vijlen, Rood Groen LVC '01 en TC Mixed. De gemeente is eigenaar van de accommodaties en voert groot onderhoud uit. De verenigingen zijn zelf verantwoordelijk voor klein onderhoud.
- Daarnaast zijn er tien speelterreinen/speeltuinen, vijf trapveldjes, één zwembad (Landal), één activiteitenplein, jeu de boules banen en een Cooperbaan.

(Rijks)Subsidies en bijdragen

- Gemeente Vaals neemt deel aan de Brede Impuls Combinatiefuncties. Dit betekent een Rijksbijdrage van €27.360,- (vooralsnog tot en met 2016)
- Daarnaast ontvangt de gemeente Vaals van het Rijk vanaf 2015 GIDS (Gezond in de Stad) gelden. Dit betekent gedurende drie jaar €37.000,- per jaar.
- Ook is binnen de gemeente de gezamenlijke subsidieaanvraag “Kinderen op Sportief Gewicht” van diverse organisaties (trekker ALC) in Vaals gehonoreerd. De organisaties ontvangen eenmalig €74.000,-.

3.3 Gezondheidscijfers

Onderstaande cijfers zijn afkomstig uit het Lokaal rapport Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2014. Dit rapport is onlangs uitgebracht door GGD Zuid Limburg.

Overgewicht kinderen/jongeren

- In Vaals kampt 9% van de 2-jarigen met (ernstig) overgewicht. Het gemiddelde in Zuid Limburg is 6%.
- Bij de jeugd in de basisschoolleeftijd is overgewicht bij 5-6 jarigen afgenomen van 15% in 2009 naar 9% in 2013. Het gemiddelde in Zuid Limburg ligt iets hoger met 11%.
- Bij 9-11 jarigen is overgewicht licht toegenomen van 9% in 2009 naar 14% in 2013.
- Bij 13-14 jarigen is er een duidelijke toename van overgewicht van 10% in 2009 naar 20% in 2013.

Gezonde voeding kinderen/jongeren

- 63% van de 13-16 jarigen in Vaals ontbijt gemiddeld vijf keer per week. Dit percentage ligt aanzienlijk lager ten opzichte van Zuid Limburg waar 81% van de 13-16 jarigen gemiddeld vijf keer per week ontbijten.
- 61% van de kinderen uit Vaals eet dagelijks geen groente. Dit percentage is gelijk aan het aantal kinderen uit Zuid Limburg. Ook ten opzichte van 2009 is er vrijwel geen verschil.
- 69% van de kinderen uit Vaals eet dagelijks geen fruit tegenover 72% uit Zuid Limburg.

Bewegen kinderen/jongeren

- 68% van het aantal 13-14 jarigen uit Vaals voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). In Zuid Limburg is dit gemiddelde 67%.

² Gymzaal Vaals wordt na opening nieuwe sporthal gesloopt. Voor de Grenslandhal wordt een nieuwe invulling gezocht.

- Het percentage jongeren dat voldoende beweegt volgens de NNGB in Vaals is bij de 15-16 jarigen hoger dan in Zuid Limburg. In Vaals voldoet 70% van de 15-16 jarigen aan de norm en in Zuid Limburg 59%.
- Het percentage jongeren tussen 17-24 jaar in Vaals ligt lager dan het gemiddelde in Zuid Limburg. In Vaals voldoet 34% aan de norm en in Zuid Limburg 47%.

Volwassenen en ouderen

- In Zuid-Limburg is er nog sprake van een kleine toename van overgewicht, in Vaals is overgewicht bij volwassenen licht gedaald van 53% in 2009 naar 47%. In Zuid Limburg heeft 48% van de volwassenen overgewicht.
- Bij ouderen (65+) is het overgewicht ongeveer gelijk gebleven. 60% van de ouderen in Vaals heeft overgewicht. In Zuid Limburg is sprake van een kleine toename van overgewicht. 62% van de ouderen heeft overgewicht in Zuid Limburg.
- 58% van de volwassenen in Vaals bewegen te weinig. Zij voldoen niet aan de beweeg- of fitnorm³. Waar in Vaals 42% aan één van beide normen voldoen, voldoet 64% in Zuid Limburg aan deze norm. Het gemiddelde in Nederland is 71%.
- 64% van de ouderen in Vaas voldoet aan een van beide normen en bewegen dus voldoende. Dit percentage ligt hoger dan het gemiddelde in Zuid Limburg (59%), maar lager dan het landelijke gemiddelde (70%).
- 30% van de volwassenen in Vaals eet onvoldoende fruit. Voor ouderen ligt dit percentage op 45%.

3.4 Bevolkingscijfers

- De demografische cijfers laten zien dat de bevolking in de gemeente Vaals de komende jaren verder afneemt. Waren er in 2015 nog een kleine 10.000 inwoners, in 2035 is de prognose ca. 7.200 (Bron: CBS Statline, 2011).
- Vaals is sterk vergrijsd. Op dit moment is de groep 40- tot 70- jarigen groter dan de groep jongeren en jongvolwassenen. Het percentage 55-plussers lag in 2010 op 40%. In 2020 is dit gemiddelde gestegen naar 53% (Bron: GGD, 2010).
- Ongeveer 50% van de bevolking in Vaals is van allochtone afkomst. Ongeveer 46% van de bevolking is van Westerse allochtone afkomst. Dit percentage is aanzienlijk groter dan het landelijke gemiddelde (9%). Dit is het gevolg van het grote aantal inwoners uit buurlanden België en met name Duitsland. Van de inwoners van Vaals is 4% van niet-westerse allochtone afkomst; dit ligt beneden het landelijke gemiddelde van 11% (Bron: GGD, 2010).

³ Volgens de beweegnorm dient een volwassene vijf dagen per week 30 minuten matig intensief te bewegen. De fitnorm vereist drie keer per week zwaar intensieve inspanning.

4. Drie programmalijnen

Uit de analyse van de (landelijke) ontwikkelingen, de huidige situatie en ervaringen en de gesprekken met de diverse partijen (stakeholders, sportaanbieders en het netwerk “gezond leven in Vaals) zijn een drietal programmalijnen naar voren gekomen:

1. Sportieve en gezonde scholen
2. Actieve en vitale buurten
3. Beweging in de zorg

Deze 3 lijnen borduren voort op de reeds ingezette lijn vanuit Vaals Beweegt! en zorgen voor een inbedding van de hierbij horende aanpak en werkwijze, waarvoor het inzetten van de buurtsportcoach (opvolging combinatiefunctionaris) en de beweegmakelaar de belangrijkste uitvoeringsorganen zijn.

Daarnaast borgen deze 3 lijnen de integrale samenhang met andere beleidsvelden, zoals gezondheidszorg, onderwijs, Wmo, jeugd, armoede, vrijwilligerswerk en openbare ruimte.

Ook dragen de programmalijnen bij aan de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de burger en aan de sociale cohesie en leefbaarheid van de samenleving. Dit is de filosofie cq de opgave binnen het sociaal domein.

In de volgende 3 hoofdstukken worden deze 3 programmalijnen nader uitgewerkt en komen ook de speerpunten, waar de komende 5 jaar op ingezet wordt, aan bod.

4. Sportieve en gezonde scholen

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om het stimuleren van een sportieve en gezonde leefstijl op en rondom scholen. Denk hierbij aan het geven van kwalitatief goede lessen bewegingsonderwijs en extra aandacht voor inactieve leerlingen. Maar ook het aanbieden van een breed en gevarieerd aanbod van voor-, tussen- en naschoolse sport- en bewegingsactiviteiten in samenwerking met beweeg- en sportaanbieders hoort bij dit thema.

Visie

De basis voor een gezonde en sportieve leefstijl wordt gelegd bij kinderen en jongeren. Vandaar dat het belangrijk gevonden wordt om in te zetten op sportieve en gezonde scholen. De jeugd dient van jongs af aan vertrouwd gemaakt te worden met sport en bewegen vanaf de peuterspeelzalen tot en met het voortgezet onderwijs. Er wordt hierbij ingezet op een doorgaande beweeglijn. Kwaliteit van het bewegingsonderwijs is daarbij een belangrijk uitgangspunt, maar is een primaire taak van het onderwijs. Schoolpleinen moeten optimaal benut worden om sport en bewegen te stimuleren onder basisschoolleerlingen. Daarnaast is het belangrijk dat ouders en kinderen bewust worden van het belang van gezonde voeding. Een gezonde voeding dient structureel ingebed te worden in de leefstijl van ouders en kinderen. Scholen kunnen hier een bijdrage aan leveren door een “gezond schoolbeleid” te ontwikkelen. In samenwerking met GGD Zuid Limburg biedt de combinatiefunctionaris ondersteuning aan basisscholen met het opzetten van een structureel programma gericht op activiteiten voor een betere gezondheid van leerlingen. Vanwege de euregionale ligging van Vaals dient deze aanpak ook op scholen over de (gemeente)grens gecommuniceerd en aangejaagd worden.

Binnen het programma Vaals beweegt! wordt de aandacht voor sportieve en gezonde jongeren versterkt. Het doel van Vaals beweegt! is om niet of minder-actieve mensen voldoende en regelmatig te laten bewegen, ter voorkoming/vermindering van overgewicht en daarmee samenhangende gezondheidsproblemen als diabetes, hart- en vaatziekten en depressie. Om het overgewicht onder jongeren terug te dringen in de gemeente Vaals wordt tevens onderzocht of er in de toekomst, samen de 4 Heuvellandgemeenten (excl. Maastricht), kan worden aangehaakt bij JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht). Binnen deze aanpak kunnen in samenwerking met onder andere GGD Zuid Limburg en andere relevante partijen speciale sport- en leefstijlprojecten opgezet worden. Met deze projecten wordt gezond leefgedrag gestimuleerd. De Provincie Limburg stuurt middels het aanvalsplan overgewicht hier nadrukkelijk op.

In een actief netwerk werken verschillende partijen, zoals scholen, sport- en beweegaanbieders, huisartsen en supermarkten samen. Die lokale samenwerking leidt tot betere sport, beweeg- en speelfaciliteiten en voor meer aandacht voor voeding en beweging. Want gezond eten en drinken, dagelijks bewegen en sporten moet de gewoonste zaak van de wereld worden in Vaals. De gemeente cq de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach heeft in deze lokale samenwerking een coördinerende functie en tracht alle partijen te betrekken en te motiveren. Gezamenlijk zijn alle partners verantwoordelijk voor de gezonde leefstijl van kinderen in Vaals. Ze hebben een signalerende functie als het bijvoorbeeld gaat om overgewicht, niet ontbijten en slechte voeding. Daarnaast besteden zij gezamenlijk aandacht aan de mogelijkheden tot sporten en bewegen na schooltijd.

Speerpunten

- De inzet van de combinatiefunctionaris dient gecontinueerd en verbreed te worden waarbij het doel is om een doorlopend bewegingsaanbod te realiseren voor, tijdens en na schooltijd (in samenwerking met andere partijen, zoals scholen en beweegaanbieders). Er is hierbij speciale aandacht voor bewegen voor peuters (bv. gymkids).
- Door de inzet van de combinatiefunctionaris kan samenwerking met scholen, sportverenigingen en wijken/buurtten verder vorm krijgen. Gezamenlijk kunnen er activiteiten georganiseerd worden zoals straatspeeldagen, schoolpleintoernooien etc. Activiteiten dienen te worden ingebed in een jaarprogramma waardoor structuur en continuïteit wordt geborgd. Gelet op deze verbreding van de rol van de combinatiefunctionaris naar 'buiten', is de term buurtsportcoach een betere benaming voor deze aanpak en inzet.
- In de gemeente Vaals is onder een bepaalde groep kinderen sprake van achterstanden⁴. Denk hierbij aan achterstanden op het gebied van onderwijs, overgewicht, integratie etc. 14% van de 9-11 jarigen in Vaals kampt bijvoorbeeld met overgewicht. Door de inzet van de buurtsportcoach kan extra aandacht worden besteed aan groepen kinderen met een achterstand. Zij hebben vaak een specifiek aanbod nodig.
- Binnen dit thema is ook aandacht voor de rol van ouders, opvoedondersteuners en overige organisaties rondom kinderen en jongeren. Zij hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om bewegen en gezonde leefstijl en moeten in de aanpak en communicatie ook worden meegenomen. Zij moeten bewust worden gemaakt van het belang van gezonde voeding en voldoende beweging.
- Inwoners worden bekend gemaakt met subsidies en fondsen (zoals Jeugdsportfonds, Stichting Leergeld en participatieregeling) die financieel gezien een bijdrage leveren aan gezinnen waar niet genoeg geld is om hun kinderen te laten sporten.
- Er wordt onder andere aansluiting gezocht met middelbare scholen (ook over de grens), Sophianum en jongerenwerk Trajekt om oudere jeugd bij activiteiten te betrekken.

⁴ Zie sociaal-economische Status Vaals en Lokale VTV van de GGD 2014.

5. Actieve en vitale buurten

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om de inzet van sport en bewegen als bindmiddel in een buurt. Sport en bewegen heeft een positief effect op de leefbaarheid en sociale veiligheid in de buurt. Sport is ook een positieve basis om gedragsproblemen aan te pakken; inwoners vergroten namelijk door het sporten hun sociale vaardigheden.

Visie

Dit thema sluit ook aan bij het programma van Vaals beweegt! Het programma richt zich namelijk op kwetsbare, vaak ook eenzame mensen en groepen in de samenleving. Juist voor deze groepen is de toegevoegde waarde van bewegen groot, zowel met het oog op een actieve, gezonde levensstijl, maar ook vanwege de integratie- en participatiemogelijkheden. Gezamenlijk sporten en bewegen draagt bij aan de sociale cohesie in de wijk. Mensen moeten de mogelijkheid hebben om door middel van sport en bewegen andere mensen te ontmoeten. Wanneer mensen gezonder zijn, kunnen ze zelf beter meedoen en zich inzetten voor anderen. Er wordt gestreefd naar een situatie waarbij inwoners worden betrokken, in beweging komen en een actieve rol vervullen bij de organisatie van sport- en beweegactiviteiten in de buurt. Zij dienen zelf de ruimte te krijgen om na te denken en uit te voeren wat nodig en gewenst is. Sport en bewegen in de buurt is dus een bindmiddel voor sociale cohesie, ontmoeting en participatie.

Er wordt gestreefd naar een passend aanbod voor de verschillende doelgroepen uit de buurt. Het is van belang dat activiteiten aansluiten bij de wensen en behoeften van de inwoners, ze laagdrempelig en vrijblijvend zijn voor iedereen en dichtbij de woonomgeving georganiseerd worden. Kernen in de gemeente Vaals dienen een speel- en beweegvriendelijke omgeving te zijn. Dit nodigt inwoners uit om te bewegen en te participeren bij de (door henzelf) georganiseerde activiteiten. De gemeente heeft hierbij voornamelijk een verbindende en faciliterende rol. Voor de activiteiten wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de aanwezige voorzieningen in de buurt. Daarnaast worden mogelijkheden benut om vrijwilligers via de vrijwilligerscentrale te betrekken bij de organisatie van sport- en beweegactiviteiten.

Speerpunten

- Bewegen wordt ingezet als middel voor ontmoeting en participatie voor allerlei doelgroepen. Hierdoor komen inwoners letterlijk en figuurlijk in beweging en weten zij hun weg te vinden naar het beweegaanbod.
- Het is van belang dat inwoners op een actieve en individuele wijze benaderd worden om deel te nemen aan activiteiten in de buurt. Het aanbod in de buurten moet zichtbaarder worden voor de inwoners. Het is belangrijk om lokale ambassadeurs te hebben die andere mensen overhalen om ook meer te bewegen.
- De inbreng van ideeën in de vorm van burgerinitiatieven op het gebied van sporten en bewegen wordt aangejaagd en gestimuleerd. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met vrijwilligersinitiatieven, sport- en beweegaanbieders, buurtplatforms, wijkraden, etc. Er wordt een structureel stimuleringsbudget voor innovatie en preventieve activiteiten (incl. Vitaal 50+) vrijgemaakt en bedraagt €15.000,-. Dit in navolging van de stimuleringsregeling die eerder vanuit Vaals Beweegt! gestart is.
- De directe woonomgeving van inwoners moet uitnodigen en uitdagen om actief te bewegen. Hierbij wordt onder meer gekeken naar veiligheid, duurzaamheid en multifunctioneel gebruik. De (groene)

omgeving en openbare ruimte en voorzieningen van en in Vaals bieden in dit kader veel mogelijkheden. Het is echter van belang dat er ook aandacht is voor de toeleiding naar deze (openbare) beweegvoorzieningen en dat er aandacht is voor het beheer. Daarbij wordt ook een belangrijke rol voor burgers zelf gezien.

6. Beweging in de zorg

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om de preventieve inzet van bewegen in relatie tot de zorg. Mensen die afhankelijk zijn van langdurende zorg bewegen vaak veel te weinig. Het schiet er bij in om hen zoveel mogelijk zelf te laten doen. Daardoor verzwakken hun lichaam, geest en zelfredzaamheid en worden zij sneller afhankelijk van intensieve hulp. Bewegen zorgt ervoor dat deze mensen minder snel afhankelijk zijn van zorg.

Visie

Dit thema heeft eveneens vele raakvlakken met het programma Vaals beweegt! De meest kwetsbare groepen in de samenleving bewegen het minst: ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, allochtonen en sociale minima. Juist voor deze groepen is de toegevoegde waarde van bewegen groot, vanwege de preventieve rol die sport en bewegen heeft en daarom wordt aandacht besteed aan deze doelgroepen. Dit betekent dat het organiseren van sportactiviteiten wordt gestimuleerd, verenigingen geprikkeld worden om aanbod op maat te bieden en dat sportieve en recreatieve bewegingsruimte voor verschillende doelgroepen gefaciliteerd worden. Hiervoor is samenwerking nodig tussen de beweegmakelaar, zorgaanbieders, GGD, beweegaanbieders, ouderenorganisaties, vrijwilligers en andere relevante partners. Er moet binnen dit netwerk sprake zijn van een gezamenlijk doel gericht op preventie en gezondheidsbevordering, waarbij ook oog is voor deelname door de kwetsbare mensen. Daarnaast dient de kennis gebundeld en onderling gedeeld te worden.

Het is van belang dat er gemakeld en geschakeld wordt vanuit een netwerk met betrokken organisaties. De transformatie in het sociale domein nodigt namelijk uit om sport, bewegen en een gezonde leefstijl nog meer te verbinden met andere domeinen en partners. Als bewegen wordt verbonden aan de nulde- en eerstelijnszorg hoeft er door inwoners minder of later beroep gedaan te worden op (complexe) zorg. Daarnaast is het van belang dat kwetsbaarheid, depressie en eenzaamheid tijdig wordt gesignaleerd en dat de kwetsbare doelgroepen op een individuele wijze worden benaderd en doorverwezen naar gerichte preventie- en/of beweegprogramma's. Het sociale aspect en het vergroten van de zelfredzaamheid staat centraal bij deze programma's.

Speerpunten

- De inzet van de beweegmakelaar wordt gecontinueerd en verbreed binnen het sociale domein. Toeleiding naar participatie en bewegen is hierbij van belang. In de toekomst blijft aandacht besteed worden aan de moeilijk te bereiken doelgroepen. Deze doelgroepen moeten nog beter gevonden en verbonden worden waarbij een beroep wordt gedaan op alle relevante stakeholders. Deze doelgroepen dienen op een persoonlijke wijze benaderd te worden. In de communicatie wordt gebruik gemaakt van ambassadeurs om anderen over te halen (meer) te gaan bewegen.
- Het thema bewegen komt nadrukkelijk op de agenda in overleggen die Wmo-gerelateerd zijn. Het is van belang dat alle betrokkenen rondom Wmo bewust zijn van het belang van bewegen en hierin ook de juiste verbinding kunnen maken.
- Het netwerk 'Gezond Leven in Vaals' wordt verder geoptimaliseerd om zo nog meer verbindingen te leggen met andere domeinen en partners en te komen tot meer gezondheidsbevorderende activiteiten.

- Het beperken en verminderen van gezondheidsachterstanden bij ouderen en kwetsbare mensen heeft hoge prioriteit. Hierbij ligt de focus op het tijdig signaleren van kwetsbaarheid, depressie en eenzaamheid bij ouderen en het verbeteren van doorverwijzing van ouderen en kwetsbare mensen naar preventieprogramma's.
- Vooral voor de kwetsbare doelgroepen moet het beweegaanbod toegankelijk en betaalbaar zijn. Regelingen voor sociale minima en gratis kennismakingsactiviteiten worden hiervoor onder meer ingezet.
- De kansen die er liggen om intra- en extramurale zorg met elkaar te verbinden worden benut door een beweegaanbod te creëren voor inwoners van verpleeg- en verzorgingshuizen. Dit aanbod dient tevens toegankelijk te zijn voor inwoners die nog zelfstandig thuis wonen. Hierin vervullen wij een verbindende rol.
- Vervolg en uitbreiding van activiteiten kan leiden tot meer toeleiding van vrijwilligers en vooral het in beweging brengen van kwetsbare doelgroepen. Hiervoor wordt de samenwerking verbreed met de vrijwilligerscentrale/Vaals Helpt.

7. Beweegaanbieders

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om de belangrijke maatschappelijke rol die beweegaanbieders kunnen vervullen. Van oudsher wordt bij de uitvoering van het sport- en beweegbeleid aan de (reguliere) sportverenigingen gedacht. Het sportaanbod bestaat echter niet alleen uit sportverenigingen. Er zijn ook andere partijen actief die vaak vanuit een meer commerciële invalshoek werken, maar wel een belangrijke rol spelen in de infrastructuur op het gebied van sport en bewegen. In totaliteit beschikt de gemeente Vaals momenteel over 55 sport- en beweegaanbieders (zie bijlage 11). Het is dan ook niet de gemeente, maar de sport- en beweegaanbieders zelf die de spil vormen in de uitvoering van het beleid.

Visie

Het sportaanbod en de mogelijkheden om te sporten zijn van invloed op de sportbeoefening en beleving van onze inwoners. Het streven is er dan ook om het sportaanbod aan te laten sluiten op de wensen van onze inwoners, zodat het voorziet in de behoefte van jong en oud. Zowel bij lokale sportverenigingen als in de openbare ruimte moet het mogelijk zijn om sportief en recreatief en competitief bezig te zijn. Er wordt gestreefd naar sportverenigingen met een toekomstgericht sportaanbod, dat voldoet aan de wensen en behoeften van de kritische sportconsument en die zich richten op nieuwe (kwetsbare) doelgroepen. Sportverenigingen creëren het sportaanbod en hebben een belangrijke rol als uitvoerder van het sportbeleid. Daarnaast kunnen bedrijven met een commerciële inslag het sportaanbod verrijken en verruimen. Het traditionele denken van wat de overheid allemaal kan doen moet worden doorbroken. De gemeentelijke inzet wordt erop gericht om organisaties en burgers te faciliteren meer zelfredzaam te worden.

Er is een tendens waarneembaar van schaalvergroting waarbij verenigingen bestuurskrachten bundelen of zelfs uitgroeien tot omni- of multivereniging. Lokale samenwerking biedt de mogelijkheid gezamenlijk een leven lang sporten aan te bieden voor iedereen. Sporters moeten worden gestimuleerd om na het afhaken bij de ene aanbieder aan te haken bij andere, zodat de continuïteit van sportbeoefening geborgd wordt. In sommige gevallen is krachtenbundeling gewenst en noodzakelijk. Sportverenigingen en andere beweegaanbieders kunnen meer gebruik maken van elkaars kwaliteiten. Er wordt in Vaals gestreefd naar een scenario waarbij sterke en vitale verenigingen hun kennis delen en een ambassadeursrol vervullen naar kleinere verenigingen waarvan het bestaansrecht in gevaar komt. De beweegmakelaar en de combinatiefunctionaris gaan in de toekomst steeds meer een rol vervullen om verenigingen sterker en vitaler te maken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het meer inzetten en benutten van de vrijwilligerscentrale.

In onderstaande tabel worden criteria geformuleerd voor een sterke en vitale vereniging.

Criteria	Specificatie
1. Strategie	<ul style="list-style-type: none"> • Lange termijn visie (missie/visie) • Beleidsplannen, doelstellingen en speerpunten • Jaarplan • Financieel plan • Transparantie gezonde financiën
2. Kwaliteit en continuïteit	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks positief financieel resultaat • Ruimte voor onverwachte uitgaven • Sportaanbod • Voldoende gecertificeerde trainers • Beschikbaarheid accommodatie • Kwaliteit accommodatie
3. Maatschappelijk actief	<ul style="list-style-type: none"> • Erkenning maatschappelijke functie • Zichtbare samenwerking met partners
4. Actief vrijwilligersbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Bewust actief op behoud vrijwilligers • Opleiding en werving • Vrijwilligersplan

Criteria voor een vitale sportvereniging (Bron: Mulier Instituut, 2010)

Speerpunten

- Het bevorderen van samenwerking en kennisdeling is van belang. Er dienen verbindingen te worden gelegd tussen sportverenigingen, het onderwijs, commerciële sportorganisaties en het lokale bedrijfsleven. Beweegaanbieders moeten daarnaast ook meer gebruik maken van elkaars kwaliteiten.
- Maatschappelijk ondernemerschap, meer samenwerking tussen beweegaanbieders onderling en nieuwe initiatieven worden op positieve wijze gestimuleerd. Vooral sportverenigingen moeten hierin worden geprikkeld. Voorbeeldverenigingen worden daarbij benut als ambassadeur.
- Gerichte verenigingsondersteuning wordt ingezet om de maatschappelijke positie van sportverenigingen te versterken om uiteindelijk uit te groeien naar een vitale sportvereniging. De combinatiefunctionaris (en beweegmakelaar) vervult hierin een belangrijke rol.
- Sportverenigingen worden gestimuleerd om, binnen de wettelijke en ruimtelijke kaders, waar mogelijk hun accommodaties beschikbaar te stellen voor andere organisaties en activiteiten.

8. Voorzieningen

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om zowel binnensportaccommodaties, buitensportaccommodaties alsook de openbare ruimte. De sportdeelname van onze inwoners en de levensvatbaarheid van onze verenigingen hangen samen met het voorzieningenniveau. Voor de toekomst richt de gemeente Vaals zich daarom op het behouden van de kwaliteit van het voorzieningenniveau.

Visie

De sport- en beweegvoorzieningen binnen de gemeente bieden kwantitatief voldoende mogelijkheden, maar kunnen qua hoeveelheid gebruik een impuls krijgen en zo het maatschappelijk rendement verhogen. In goed overleg wordt met gebruikers waar sprake is van monofunctioneel gebruik bekeken of het mogelijk is tot een invulling te komen waarbij de accommodatie maatschappelijk meer kan renderen.

De nieuwe sporthal is een totaalconcept en past perfect bij dit multifunctionele gebruik. Zorg, onderwijs, verenigingsleven en innovatie gaan hand in hand en verbindt sport en bewegen van inwoners en organisaties. Vanwege de ligging van Vaals liggen er hierbij ook kansen om over de grens te kijken. Dit vraagt ook om een nieuwe rol voor de exploitant waarbij de fysieke component meer wordt gecombineerd met inhoudelijke programmering. Keuzes voor voorzieningen en accommodaties wordt tevens afgewogen in relatie tot voorzieningen over de (gemeente)grens heen.

Inwoners van onze gemeente kiezen niet vanzelfsprekend voor sporten in verenigingsverband. Sport en bewegen naar eigen behoefte en dagindeling wint aan populariteit. Onze gemeente beschikt over een geschikte sportieve openbare ruimte. Inwoners zouden nog meer gefaciliteerd kunnen worden om gebruik te maken van de openbare (groene) ruimte. De bestaande aantrekkelijke en veilige fiets-, hardloop- en wandelroutes en het kwalitatief goede aanbod van speellocaties en trapveldjes bieden hiervoor voldoende mogelijkheden. Wel worden de faciliteiten in de openbare ruimte meer benut door onze inwoners om zodoende een actieve rol te vervullen rondom de lokale activiteiten die georganiseerd worden.

Speerpunten

- De nieuwe sporthal dient het voorbeeld te zijn als brede maatschappelijke voorziening. Dit betekent dat er ook aandacht moet zijn voor de inhoudelijke programmering en verbinding. Er worden daarbij euregionale mogelijkheden onderzocht.
- Het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties wordt zo veel mogelijk gestimuleerd (binnen ruimtelijke en wettelijke kaders).
- Het gebruik van de aanwezige sportieve en groene openbare ruimte wordt gestimuleerd. Beweegaanbieders worden uitgedaagd om met activiteiten ook meer gebruik te maken van deze openbare ruimte.

9. Randvoorwaarden

Inleiding

Binnen dit thema gaat het om de randvoorwaarden die nodig zijn om de beschreven ambities te realiseren. Hierbij gaat het om de interne en externe organisatie, communicatie, financiën en evaluatie.

Organisatie

Intern

In Vaals ligt momenteel al een stevig fundament vanuit het programma Vaals beweegt!. De speerpunten uit het sport- en beweegbeleid worden geïntegreerd in het programma van Vaals beweegt!. De koppeling met de diverse andere beleidsterreinen, zoals gezondheidszorg, Jeugd, Wmo, vrijwilligerswerk, openbare ruimte, onderwijs, speelvoorzieningen en armoede dient op uitvoerend vlak goed geborgd te worden.

Daarnaast is in het hoofdstuk Beweegbaanbieders aangegeven dat er op diverse onderdelen ondersteuning gegeven gaat worden aan beweegaanbieders. Coaching, facilitering, begeleiding en opvolging zijn belangrijke aspecten voor de toekomstbestendigheid van de beweegaanbieders in Vaals. De combinatiefunctionaris/buurtsportcoach en de beweegmakelaar worden hier samen met de netwerkpartners verantwoordelijk voor.

Extern

Vaals Beweegt! kan alle inzet op het gebied van sport, bewegen, gezonde leefstijl en participatie met elkaar verbinden. De uitdaging ligt in een toekomstbestendige structuur waarin partners in de domeinen onderwijs, zorg, welzijn, bedrijfsleven en sport inhoudelijk en financieel participeren. Op dit moment is er in Vaals al een netwerk 'Gezond Leven in Vaals'. Dit netwerk is een goede basis om partners uit verschillende domeinen te verbinden.

Communicatie

Vaals biedt haar inwoners al tal van mogelijkheden op sportgebied door middel van Vaals beweegt!. Daarnaast worden mogelijkheden, zoals een beweegapp, onderzocht voor vernieuwingen in de communicatie. De inzet van de Beweegwijzer zal worden gecontinueerd. Inwoners kunnen via de Beweegwijzer de door hun gewenste sport vinden en bekijken waar deze sport beoefend kan worden.

Kansen liggen er om vanuit Vaals beweegt! intern en extern meer aan storytelling te doen. Verhalen zijn een krachtig en effectief communicatiemiddel om inwoners te betrekken en drempels weg te nemen. Er moet in deze communicatie gebruik worden gemaakt van lokale ambassadeurs. Lokale ambassadeurs kunnen anderen aanspreken en stimuleren. Lokale ambassadeurs zijn voorbeelden voor burgers die een extra steuntje in de rug nodig hebben om (meer) te gaan sporten of bewegen.

Financiën

Het uitgangspunt is dat het macrobudget omtrent sport en bewegen vanuit de gemeente gelijk blijft ofwel vanuit de algemene middelen dient er geen extra geld vrij gemaakt te worden. Kansen liggen er om actief gebruik te maken van financiële mogelijkheden die geboden worden door Rijksbeleid en de provincie. Een voorbeeld hiervan zijn de GIDS (Gezond in de Stad) gelden waarbij gemeenten in aanmerking komen voor extra middelen voor het aanpakken van de gezondheidsachterstanden en het verbeteren van de gezondheid van risicogroepen. De gemeente Vaals heeft zich hiervoor aangemeld en ontvangt hiervoor €37.000,- per jaar gedurende drie jaar. Daarnaast zijn, vooralsnog tot en met 2016, middelen in het kader van brede impuls Combinatiefuncties ad € 27.360,-. Daarnaast is de subsidieaanvraag van diverse partners uit Vaals gehonoreerd betreffende Kinderen op Sportief Gewicht met een eenmalig bedrag van € 74.000,-.

In hoofdstuk 10 worden de speerpunten benoemd en de hierbij horende dekking weergegeven. Danwel uit rijksmiddelen (stimulerings- en decentralisatiebudgetten), danwel inkomsten van derden, danwel reeds geraamde eigen middelen.

Vaals is rijk aan een groen achterland waarbij sport, recreatie en economie met elkaar worden verbonden. Dit levert meerwaarde voor de eigen inwoners, recreanten en biedt mogelijk een impuls voor alternatieve financiering van de sportambities. Er liggen kansen bij de gemeente voor een mogelijke cofinanciering van de combinatiefuncties om daardoor uiteindelijk meer formatie te genereren.

Evaluatie

Voor de totstandkoming van dit nieuwe sport- en beweegbeleid is gebruik gemaakt van een aantal bestaande onderzoeken. Er is aansluiting gezocht bij het onderzoek van GGD en de onderzoeken die gehouden zijn onder sportverenigingen en basisschoolleerlingen ter evaluatie van de combinatiefunctionarissen. Tevens zal er een evaluatie plaats vinden gericht op de maatschappelijke effecten van het sport- en beweegbeleid. Dit onderzoek zal in samenwerking met de GGD en de Academische Werkplaats plaatsvinden. Hierbij wordt hoofdzakelijk de effectiviteit van de beweegmakelaar en de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach gemeten. Daarnaast wordt nadrukkelijker in beeld gebracht wat de effecten zijn en welke besparingen deze inzet oplevert aan de zorgkant.

10. Uitvoering speerpunten

In onderstaande tabel zijn de speerpunten van de visie weergegeven. Per speerpunt wordt aangegeven wat de rol van de gemeente is en waaruit de hiervoor nodige inzet en bijbehorende kosten gedekt worden.

Speerpunten	Rol gemeente	Kosten
<p><i>Buurtsportcoach (voormalige combinatiefunctionaris)</i> De inzet van de combinatiefunctionaris, in de vorm van de buurtsportcoach, dient gecontinueerd en verbreed te worden. Hierbij zijn de volgende punten van belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking met maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen en scholen en met wijken/buurtten, verder vorm geven om uitvoering te geven aan dagarrangementen. • Extra aandacht besteden aan groepen kinderen met een achterstand. • Ouders en opvoedondersteuners hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om bewegen en gezonde leefstijl. Zij moeten bewust worden gemaakt van het belang van gezonde voeding en voldoende beweging. • Er wordt onder andere aansluiting gezocht met middelbare scholen (ook over de grens), Sophianum en jongerenwerk Trajekt om oudere jeugd bij activiteiten te betrekken. • Bewegen wordt ingezet als middel voor ontmoeting en participatie voor allerlei doelgroepen. Hierdoor komen inwoners letterlijk en figuurlijk in beweging en weten zij hun weg te vinden naar het beweegaanbod. • Gerichtte verenigingsondersteuning wordt ingezet om de maatschappelijke positie van sportverenigingen te versterken om uiteindelijk uit te groeien naar een vitale sportvereniging. • Vervolg en uitbreiding van activiteiten kan leiden tot meer toeleiding van vrijwilligers. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met de vrijwilligerscentrale/Vaals Helpt. 	Coördinerend , initiërend, uitvoerend en faciliterend	Dekking Brede Impuls Combinatiefuncties (€ 27.360,--), reeds gereserveerde eigen middelen (€ 20.000,--) en bijdrage derden
<p><i>Subsidies en fondsen</i> Inwoners worden bekend gemaakt met subsidies en fondsen, zoals Jeugdsportfonds, Stichting Leergeld en de participatieregeling.</p>	Faciliterend	Dekking uit reguliere ureninzet
<p><i>Aantrekkelijke bewegingomgeving</i> De directe woonomgeving van inwoners moet uitnodigen en uitdagen om actief te bewegen. Hierbij wordt onder meer gekeken naar veiligheid, duurzaamheid en multifunctioneel gebruik.</p>	Uitvoerend, coördinerend en faciliterend	Dekking budget speelgelegenheden en Brede Impuls Combinatiefuncties
<p><i>Budget voor bewegingactiviteiten</i> Stimulerings- en ondersteuningsbudget inzetten ten behoeve van innovatie en preventieve activiteiten (incl. Vitaal 50+) ad € 15.000,-</p>	Faciliterend	Dekking uit decentralisatiemiddelen Wmo en Jeugd (beide € 7.500,--)

<p><i>Beweegmakelaar</i> De inzet van de beweegmakelaar wordt gecontinueerd en verbreed binnen het sociale domein, met voornamelijk aandacht voor de oudere en kwetsbare groepen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het beperken en verminderen van gezondheidsachterstanden bij ouderen heeft hoge prioriteit. Hierbij ligt de focus op het tijdig signaleren van kwetsbaarheid, depressie en eenzaamheid bij ouderen en het verbeteren van doorverwijzing van ouderen naar preventieprogramma's. • Vooral voor de kwetsbare doelgroepen moet het beweegaanbod toegankelijk en betaalbaar zijn. Regelingen voor sociale minima en gratis kennismakingsactiviteiten worden hiervoor onder meer ingezet. • De kansen die er liggen om intra- en extramurale zorg met elkaar te verbinden worden benut door een beweegaanbod te creëren voor inwoners van verpleeg- en verzorgingshuizen. • Bewegen wordt ingezet als middel voor ontmoeting en participatie voor allerlei doelgroepen. Hierdoor komen inwoners letterlijk en figuurlijk in beweging en weten zij hun weg te vinden naar het beweegaanbod. • Vervolg en uitbreiding van activiteiten kan leiden tot meer toeleiding van vrijwilligers. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met de vrijwilligerscentrale/Vaals Helpt. 	Coördinerend en faciliterend.	Dekking decentralisatiemiddelen Wmo (€ 30.000,--)
<p><i>Sport op de agenda</i> Het thema sport en bewegen komt nadrukkelijk op de agenda in overleggen die Wmo-gerelateerd zijn.</p>	Coördinerend, faciliterend	Dekking uit reguliere ureninzet
<p><i>Netwerk Gezond Leven in Vaals</i> Het netwerk Gezond Leven in Vaals wordt verder geoptimaliseerd om zo nog meer verbindingen te leggen met andere domeinen en partners en te komen tot concrete gezondheidsbevorderende activiteiten.</p>	Uitvoerend	Dekking uit reguliere ureninzet
<p><i>Beweegaanbieders</i> Er dienen verbindingen te worden gelegd met onderwijs, commerciële sportorganisaties en het lokale bedrijfsleven. Beweegaanbieders moeten daarnaast ook meer gebruik maken van elkaars kwaliteiten. Maatschappelijk ondernemerschap, meer samenwerking tussen beweegaanbieders onderling en nieuwe initiatieven worden op positieve wijze gestimuleerd. Vooral sportverenigingen moeten hierin worden geprikkeld. Ook dient het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties zo veel mogelijk (binnen de ruimtelijke en wettelijke kaders) gestimuleerd te worden.</p>	Verbindend/coördinerend en aanjagend	Dekking uit reguliere ureninzet
<p><i>Interne samenhang</i> Verbinding maken met andere beleidsterreinen, zoals gezondheid, jeugd, Wmo, vrijwilligerswerk, openbare ruimte, onderwijs, speelvoorzieningen, etc.</p>	Coördinerend/verbindend	Dekking uit reguliere ureninzet
<p><i>Communicatie</i> (Door)ontwikkelen huidige en nieuwe communicatiemiddelen – en activiteiten Vaals beweegt!</p>	Coördinerend /verbindend en uitvoerend	Dekking uit reguliere ureninzet, GIDS-gelden (50% = € 18.500,--) en decentralisatiemiddelen Wmo en jeugd (beide € 3.500,--)
<p><i>Evaluatie</i> Er dient een evaluatie plaats te vinden gericht op de maatschappelijke effecten van het sport- en beweegbeleid in samenwerking met de scholen, sport- en beweegaanbieders, GGD en de Academische Werkplaats.</p>	Coördinerend, initiërend	Dekking uit Brede Impuls Combinatiefuncties

Bijlage I. Raakvlakken lokaal beleid

Beleid	Inhoudelijke raakvlakken sport en bewegen
Strategische Visie 2020 'Geef vorm aan Vaals'	<ul style="list-style-type: none"> • De toekomstvisie van Vaals is gericht op het waarborgen van de kwaliteit van de leefbaarheid van onze samenleving. • Voor de toekomst richt de gemeente Vaals zich op het behoud en de mogelijke uitbreiding van het voorzieningenniveau. • De gemeente streeft naar een samenleving die gekenmerkt wordt door een grote onderlinge samenhang en die goed in staat is voor zichzelf te zorgen, waarin mensen voor elkaar opkomen en op hun manier participeren. • De intentie van de gemeente is nadrukkelijk samen te werken met bijvoorbeeld verenigingen, buurtplatforms, wijkraden etc.
Programmabegroting 2015	<ul style="list-style-type: none"> • Creëren van budget voor innovatie en preventieve activiteiten, welke in samenwerking tussen gemeente en samenleving ingevuld en uitgevoerd wordt. • Eén van de belangrijkste speerpunten betreft het vergroten van de zelf- maar ook de zogenaamde samenredzaamheid van onze burgers. • Verbreden activiteiten vrijwilligerscentrale /Vaals Helpt. Hierbij valt te denken aan vrijwilligerswerk als vorm van dagbesteding en uitbreiding werkzaamheden participatiecoach naar nieuwe doelgroepen. • Bijdragen aan inwonersinitiatieven middels verbinding en facilitering. - Stimuleren betrokkenheid van kinderen en jongeren en initiatieven ondersteunen. • Inzetten innovatiebudget waarmee het verenigingsleven gewaardeerd wordt en een brede inzet van verenigingen bij de samenleving mogelijk gemaakt wordt. • Zorg voor jeugd betekent vooral investeren in preventie en het creëren van een goed sociaal klimaat. Ruimte bieden en mogelijkheden scheppen voor spelende en sportende kinderen, faciliteren van creatieve jeugd (op school, in verenigingen en andere verbanden), ontmoeting van jongeren op ontmoetingsplekken, in het jongeren centrum, etc. • Het stimuleren van contacten tussen jong en oud en zoveel mogelijk de ondersteuning van jeugd verankeren in de samenleving zelf. • Het verbeteren van de gezondheidssituatie en het verkleinen van de gezondheidsverschillen door lokaal maatwerk middels Vaals beweegt!.
Regionaal Beleidsplan WMO 2012 – 2015 "Meer voor Elkaar" Regio Maastricht en Heuvelland	<ul style="list-style-type: none"> • Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten. • Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. • Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers. • Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem. • Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.
Uitvoeringsprogramma WMO 2013	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren en faciliteren van actief burgerschap, zodat inwoners een persoonlijke bijdrage leveren aan de samenleving, zoals het verbeteren van de

	<p>eigen leefomgeving, het bevorderen van de sociale cohesie en de actieve inbreng binnen verenigingen (als lid, bestuur,...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking ketenpartners: nauwe samenwerking met ketenpartners waardoor preventief gewerkt kan worden en reeds bekende informatie gebundeld kan worden. • De vrijwilligerscentrale zal zich ontwikkelen tot een volwaardige vrijwilligerscentrale die aan alle basisfuncties van het vrijwilligerswerk invulling geeft. • Verbetering van de gezondheid van de inwoners van Vaals (met name bij de kwetsbare groepen), verbeteren van de leefstijl en gezondheid onderdeel laten zijn van andere beleidsterreinen.
<p>Regionale nota gezondheidsbeleid Zuid-Limburg 2012–2015 Een gezonde koers voor Zuid-Limburg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het voorkómen van ziekten en overgewicht (preventie) kan een bijdrage leveren aan het langer gezonder laten leven van mensen en het bevorderen van een actieve participatie van burgers in de samenleving. • Focus op groepen in kwetsbare posities: uit de regionale gezondheidscijfers blijkt dat dit vooral groepen jongeren en ouderen in kwetsbare posities zijn en met name groepen mensen met een lage sociaaleconomische status. • Focus op ketengericht samenwerken: samenwerking tussen organisaties en een ketengerichte aanpak zijn onontbeerlijk. Steeds opnieuw dient te worden gezocht naar de meest geëigende partijen om meer maatschappelijke effecten te kunnen bereiken. • Focus op integrale aanpak: een integrale aanpak is noodzakelijk, omdat de gezondheid van mensen door meerdere, met elkaar samenhangende factoren, wordt bepaald. Vanuit verschillende domeinen dient een bijdrage te worden geleverd.
<p>Uitvoeringsprogramma Gezondheidsbeleid 2014</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beschermen en bevorderen van de schoolgezondheid voor leerlingen en personeel. • Het vroegtijdig signaleren van overgewicht en doorverwijzen vanuit de JGZ (Jeugdgezondheidszorg). • Het tijdig signaleren van depressie, angsten en eenzaamheid bij ouderen en het verbeteren van doorverwijzing van ouderen naar preventieprogramma's. • Het tijdig signaleren van kwetsbaarheid bij ouderen en het bevorderen van het duurzaam zelfstandig blijven wonen.
<p>Beleidsplan Jeugd 2014 – 2018 Regio Maastricht en Heuvelland</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit maatschappelijk oogpunt is het belangrijk dat jongeren veilig en gezond opgroeien, hun talenten ontwikkelen en naar vermogen mee doen in onze samenleving. • Meer ruimte geven aan eigen verantwoordelijkheid en kracht van jeugdigen en ouders. • Toewerken naar een meer inclusieve samenleving. Onderwijs, welzijnswerk en verenigingsleven gaan een bredere doelgroep bedienen.

Bijlage II. Landelijk beleid

Inleiding

In oktober 2012 is het regeerakkoord 'Bruggen Slaan' gepresenteerd, in dit regeerakkoord staan de ambities, doelen en kaders van het kabinet Rutte II. Ook sport en bewegen maakt onderdeel uit van dit regeerakkoord.

Sport als middel

In het regeerakkoord verwijst het kabinet naar de inzet van sport als middel:

'Sport brengt mensen bij elkaar en is van groot maatschappelijk belang. Kinderen verwerven belangrijke sociale vaardigheden. Voldoende en veilig sporten houdt jonge en oude mensen fitter en gezonder. Het kabinet wil dat meer mensen kunnen sport en bewegen in hun eigen omgeving. Er zijn nog veel mogelijkheden om de openbare ruimte beter te benutten.'

Het kabinet heeft de volgende ambities:

- het bevorderen van samenwerking van gemeenten, bedrijven, scholen en sportverenigingen;
- met gemeenten bevorderen dat er bij de aanleg van nieuwe wijken voldoende ruimte voor sport en bewegen is;
- meer gymlessuren per week in het primair onderwijs;
- het op Olympisch niveau brengen van de Nederlandse sport, zonder de Olympische Spelen naar Nederland te halen;
- sporten en als toeschouwer aanwezig zijn bij wedstrijden moeten veilig zijn;
- verbaal en fysiek geweld op of om het sportveld verdient een strenge straf, ook sportbonden en –verenigingen hebben hier een taak;
- subsidie aan het Jeugdsportfonds Nederland verlengen en de Sportimpuls verhogen, zodat ook kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen sporten.

Sport en bewegen in de buurt

Tijdens het vorige kabinet (Rutte I) is het programma 'Sport en Bewegen in de Buurt' opgezet door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit programma is in lijn met de ambities van het regeerakkoord 'Bruggen Slaan' en wordt ook tijdens Rutte II verder uitgevoerd door het kabinet.

Op 15 november 2011 heeft de minister van VWS haar beleidsbrief 'Sport en Bewegen in Olympisch perspectief' aan de Tweede Kamer verzonden waarin zij aangeeft per 2012 met het programma Sport en Bewegen in de Buurt te willen starten. Met dit programma wil zij samen met gemeenten, sport- en beweegaanbieders en het bedrijfsleven het sporten en bewegen in de buurt stimuleren. Rijk, gemeenten, werkgevers en de sport hebben in februari 2012 hun handtekening gezet onder afspraken over de uitvoering van het programma Sport en Bewegen in de Buurt in de periode 2012 tot en met 2016.

Buurtsportcoaches

Om gemeenten te ondersteunen in het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod voor alle inwoners van jong tot oud, investeert VWS in de uitbreiding en een bredere inzet van combinatiefuncties met extra buurtsportcoaches. Dit bouwt voort op de impuls waarbij combinatiefuncties worden ingezet voor de sectoren onderwijs, sport en cultuur. Maar liefst 2.900 buurtsportcoaches gaan actief aan de slag. Doordat zij zowel werkzaam zijn bij een sport- of beweegaanbieder als in tenminste één andere sector (bijv. onderwijs,

zorg, buurt), dragen zij eraan bij dat meer mensen in hun eigen nabije omgeving kunnen sporten en bewegen.

Sportimpuls

De Sportimpuls is een subsidieregeling die lokale sport- en beweegaanbieders financieel ondersteunt bij de opzet van activiteiten die ze ondernemen om meer mensen te laten sporten en bewegen. Deze activiteiten bestaan uit het ontwikkelen en aanbieden van sportactiviteiten voor mensen die niet of nauwelijks sporten en bewegen. De wensen en behoeften van potentiële sporters vormen daarbij het uitgangspunt. Bij het ontwikkelen en aanbieden van sportactiviteiten is samenwerking essentieel. Samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders onderling en tussen sportaanbieders en gemeenten, onderwijs-, welzijns-, zorginstellingen, GGD'en en het bedrijfsleven. Door gebruik te maken van elkaars sterke punten kan gezamenlijk de sportparticipatie op lokaal niveau worden gestimuleerd en levert iedereen een belangrijke maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk.

De laatste jaren zijn al veel voorbeelden van succesvolle samenwerkingsverbanden en sportactiviteiten gecreëerd en verzameld. Vanuit de sportimpuls worden lokale sporten beweegaanbieders startklaar gemaakt om een aanbod te realiseren dat in de lokale situatie gewenst is.

Buurtscan

Het programma Sport en Bewegen in de Buurt richt zich op het vergroten van het bereik van het lokale sport- en beweegaanbod. Idealiter past het aanbod van sport- en beweegaanbieders binnen een bredere gemeentelijke visie op buurniveau: het buurtactieplan. Een buurtactieplan is de 'doorvertaling' van gemeentelijk (sport)beleid naar een uitvoeringsplan op het niveau van een buurt. Veel gemeenten werken al met visies en uitvoeringsplannen op buurniveau. Hun plannen zijn gebaseerd op een analyse van een buurt. Daarbij is gekeken naar welke maatschappelijke thema's in een buurt spelen, waar organisaties en bewoners in de buurt behoefte aan hebben en waar bewoners nog onvoldoende kunnen sporten en bewegen. Het kan dan gaan om zowel aanbod als accommodaties. Om gemeenten te ondersteunen bij de analyse ontwikkelen VSG en NISB de buurtscan. Het doel van de buurtscan is gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van een plan van aanpak voor een buurtgericht sport- en beweegaanbod dat aansluit op bestaand beleid. De buurtscan wordt uitgetest bij diverse grote, middelgrote en kleine gemeenten.

Bijlage III. Provinciaal beleid

Beleidskader Sport Provincie Limburg 2013-2016

Limburg wil zich nog meer ontwikkelen als een aantrekkelijke regio om in te wonen, werken, studeren en recreëren. Een provincie waar jong en oud zich thuis voelt, waar alle burgers actief kunnen participeren en waar talent volop tot ontplooiing kan komen. Centraal staat het versterken van het leef- en vestigingsklimaat in Limburg, voor burgers, bedrijven en overige instellingen.

Dat is geen vanzelfsprekendheid, want Limburg is in beweging. Een dalende bevolking, de veranderende samenstelling van de bevolking (vergrijzing en ontgroening) en een landelijk gezien relatief ongezonde bevolking zetten de leefbaarheid en economische vitaliteit onder druk. Daarnaast is ook provincie Limburg getroffen door de economische recessie. Onder deze omstandigheden is het van belang dat de Provincie een klimaat creëert, dat kansen biedt voor burgers en instellingen. Juist daarom wordt de kracht van sport en bewegen ingezet voor een beter Limburg, waarin iedereen uit zichzelf en Limburg haalt, hetgeen ook de titel is van het huidige provinciale coalitieakkoord 2013-2015. Wij kunnen dit niet alleen. Samen met de gemeenten, de sport, het bedrijfsleven, de zorg en het onderwijs hebben wij onze krachten rondom sport gebundeld voor een beter Limburg, op weg naar een internationale topregio. Deze samenwerking is vormgegeven in de Limburgse Olympische Ambitie (LOA).

We gebruiken de (top)sportambities van Limburg om de provincie leefbaarder, aantrekkelijker, vitaler, veiliger en toekomstbestendiger te maken. Voor iedere Limburger die dat wil, zou een passend sport- en beweegaanbod in de buurt aanwezig moeten zijn. Binnen de LOA-samenwerking wordt sport als doel en middel ingezet om integrale doelen te realiseren, sport vormt zo een belangrijke bouwsteen voor het Limburg van de toekomst. De Provincie is een van de partijen die een bijdrage levert aan de versterking van het leef- en vestigingsklimaat binnen de LOA-samenwerking.

In het provinciale sportbeleid wordt gekozen om via een beperkt aantal speerpuntsporten een bijdrage te leveren aan de versterking van het leef- en vestigingsklimaat in Limburg. Hiermee wordt duidelijk aangegeven dat de provincie niet op alle sporten inzet. Er wordt ingezet om vanuit een sterke basis – de breedtesport – de talentontwikkeling en de sportevenementen te versterken. Daarbij wordt de voorbeeldfunctie van topsport benut om de burger te inspireren om met behulp van sport het beste uit zichzelf te halen. Per speerpuntsport is er een provinciaal sporttakplan ontwikkeld, waarin aangegeven wordt hoe de breedtesport, de talentontwikkeling/topsport en in combinatie met (top)sportevenementen versterkt, c.q. uitgevoerd wordt. De focus daarbij ligt op maximaal bijdragen aan het bereiken van maatschappelijke effecten en resultaten voor het vestigingsklimaat in Limburg. Wielrennen staat daarbij op nummer 1. Maar ook andere speerpuntsporten zoals triathlon, paardensport, handbal, atletiek, tafeltennis, turnen, volleybal en zwemmen zijn belangrijke speerpuntsporten voor Limburg. Op basis van een nader onderzoek kunnen hier in de nabije toekomst nog andere kansrijke sporten aan worden toegevoegd (gedacht wordt hierbij aan de wandel- sport om sport en bewegen voor senioren te stimuleren). Eind 2014 zullen de bestaande speerpuntsporten geëvalueerd worden om te bepalen of dit dan nog steeds de meest kansrijke sporttakken zijn om de provinciale beleidsdoelen te realiseren. Om een succesvolle uitvoering van de sportambities bij voornoemde sporttakken te realiseren, dient de thans ingezette koersen op 28 februari 2011 bekrachtigd middels de ondertekening van samenwerkingsovereenkomsten 2011/2016 met verschillende sportbonden – op basis van provinciale sporttakplannen gecontinueerd te worden. Naast de ondersteuning van speerpuntsporten ondersteunt de Provincie in samenwerking met de gemeenten het Jeugdportfonds Limburg en de infrastructuur voor gehandicaptensport in Limburg.

Gezien de bijdrage van sport als doel en als middel aan meerdere beleidsvelden zijn, afgeleid van de hoofddoelstelling van LOA, er vier subdoelstellingen geformuleerd. Deze hebben betrekking op sport-, ruimtelijk-, economisch- en welzijn/zorgbeleid. De vier subdoelstellingen zijn:

- Breedtesport en topsport: Versterken van een sportinfrastructuur waardoor een leven lang sporten en bewegen voor iedereen mogelijk is, zowel participatief als prestatief.
- Sport en Ruimte: Realiseren van een toekomstbestendig en kwalitatief passend, toegankelijk en laagdrempelig voorzieningenniveau en/of sport- accommodaties die bijdragen aan leefbare, veilige en toekomstbestendige buurten en wijken.
- Sport en Economie: Ondersteunen van (top)sportevenementen en initiatieven op het gebied van kennis en innovatie die functioneel zijn binnen de sportinfrastructuur, een economische en maatschappelijke impuls geven en het imago van Limburg versterken.
- Sport en Welzijn/Zorg: Verbeteren van de gezondheid van de Limburgers door het verhogen van de maatschappelijke participatie en de betrokkenheid van de sportverenigingen en scholen.

Om bovenstaande doelstellingen te realiseren zijn/worden jaarlijks diverse projecten uitgevoerd. Deze projecten zijn/worden - op basis van hun doelstelling en maatschappelijk effect - geclusterd in vier programmalijnen conform bovenstaande subdoelstellingen. De projecten die plaats vinden binnen het kader van de provinciale speerpuntporten kunnen aan meerdere subdoelstellingen en/of programmalijnen bijdragen.

Bijlage IV. Aanvalsplan Overgewicht Provincie Limburg 2014-2016

Het Aanvalsplan Overgewicht is opgesteld, omdat blijkt dat er relatief gezien veel sprake is van overgewicht in Limburg en Limburgers te weinig bewegen. In Limburg besteden gemeenten en andere partijen aandacht aan het verminderen van het probleem, maar het overgewicht neemt niet af. Vandaar dat er onderzocht is wat gemeenten en andere partijen nu doen om het probleem tegen te gaan en waar hun knelpunten zitten. Op basis van deze informatie is een plan opgesteld om als provincie overgewicht terug te dringen.

Knelpunten

Ondanks dat veel gemeenten en andere partijen, ieder op hen eigen wijze, streven naar een oplossing van overgewicht, neemt het percentage Limburgers met overgewicht nog niet af. Dit komt enerzijds door de complexiteit en de multifactoriële oorzaken van het probleem en mogelijk anderzijds door een te grote versnippering en onvoldoende focus. Uit onderzoek blijkt dat het gebrek aan integrale samenwerking en afstemming op alle niveaus als grootste knelpunt gezien kan worden. Bestuurders, beleidsmakers en uitvoerenden constateren dat er al veel gebeurt in Limburg op het gebied van overgewichtsbestrijding, maar dat tevens sprake is van:

- Teveel 'stand-alone' programma's en activiteiten, die niet in samenhang worden uitgevoerd.
- Onvoldoende bijdrage van verschillende impulssubsidies van het Rijk en de Provincie aan structurele inbedding en continuïteit. De vele stimuleringsmaatregelen hebben vaak een korte looptijd, waardoor projecten niet kunnen worden gecontinueerd.
- Onvoldoende bovenlokale coördinatie; zowel de (eind)doelgroep als de professionals in het veld zijn gebaat bij duidelijke structuren en informatiebronnen.
- Geen sluitende ketenaanpak; op het gebied van preventie en behandeling van overgewicht en obesitas is er onvoldoende samenwerking en kennisuitwisseling tussen de nulde-, eerste- en tweedelijnszorg, waardoor er bijvoorbeeld niet goed kan worden doorverwezen.
- Onvoldoende zicht op en zekerheid over de kwaliteit, doelmatigheid en werkzaamheid van de verschillende interventies op het gebied van preventie van overgewicht.

Accenten en kerntaken

Uit onderzoek blijkt dat partijen vooral kansen zien in het versterken en borgen van bestaande initiatieven door op lokaal niveau bewustwording en integrale planvorming te bevorderen, lokaal maatwerk te stimuleren en (aanvullende) kennis te ontwikkelen en te verspreiden. De Provincie kiest daarbij voor een beperkt aantal strategische accenten, die gemeenten en lokale/regionale organisaties helpt om nog effectiever en in samenhang te werken aan het realiseren van gezond gewicht bij de Limburgse bevolking. Deze accenten zijn:

Lokaal aan zet

De Provincie kiest er voor om de lead voornamelijk bij de Limburgse gemeenten te laten. De provinciale middelen moeten gericht worden ingezet ten dienste van de lokale uitvoering en niet blijven "hangen" in goedbedoelde overleg- of ondersteuningsstructuren.

Sturing op effectiviteit en structurele verankering

De Provincie heeft beperkte middelen voor de uitvoering van het plan vastgelegd in de periode van 2014 tot 2016. Het is nadrukkelijk de wens van de Provincie om in deze jaren te investeren in ontwikkelingen die nadien op eigen kracht kunnen worden voortgezet. Dat betekent dat het thema structureel wordt ingebed in

de lokale beleidsprogramma's en verbonden wordt met andere thema's zoals de decentralisatie, de sociale wijkteams en het vestigingsklimaat. Daarnaast moeten er vroegtijdig partijen worden gevonden die bereid zijn om voor langere tijd medeverantwoordelijkheid te dragen en middelen ter beschikking te stellen om Limburg op gezond gewicht te krijgen.

Accent op jeugd en haar opvoeders

De Provincie kiest als hoofdoelgroep voor de jeugd van 0-19 jaar (vanaf 9 maanden) en haar opvoeders. Het is immers daar waar door bewustwording en positieve beïnvloeding het meest te verdienen valt en de kiem kan worden gelegd voor een gezonde levensontwikkeling. Met opvoeders worden ouders bedoeld, maar ook bijvoorbeeld professionals van consultatiebureaus, kinderopvang, peuterspeelzalen, buitenschoolse opvang en onderwijskrachten. Daarnaast is er ruimte voor de doelgroep van werkgevers en werknemers door aan te sluiten bij het deelprogramma "gezonde arbeidsmarkt". Vanuit dit programma is een vitaliteitscan ontwikkeld door de Open Universiteit, waarbij aandacht is voor gezonde leefstijl en het voorkomen van overgewicht.

Verbinding preventie en zorg

De Provincie vindt het belangrijk om te investeren in preventie, maar wil daarbij zoveel mogelijk de koppeling leggen met de zorg. Het streven daarbij is een optimalisering van de ketenaanpak tussen nulde-, eerste- en tweedelijnszorg op het gebied van overgewicht en obesitas. Ook kan er worden aangesloten bij de methode van Stepped Care. Dit is een zorgmethode volgens het principe van getrapte zorg (stappenplan van steeds intensievere vormen van zorg, waarbij het niet de bedoeling is om alle stappen af te lopen, maar juist om met zo weinig mogelijk stappen resultaat te boeken).

Focus op achterstandsgebieden

De focus van het beleid en het uitvoeringsprogramma ligt op alle inwoners en gemeenten van Limburg, maar zal worden geïntensiveerd in gebieden met de grootste achterstanden op het gebied van gezondheid in het algemeen en overgewicht in het bijzonder. Dat betekent een accent op groepen met een lage sociaal economische status, waar immers de meeste gezondheidswinst valt te behalen. Hierbij past een wijkgerichte benadering, waarbij door technieken van sociale marketing en een wijkscan zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de behoeften en mogelijkheden van de doelgroep.

Bovenlokale samenwerking

De Provincie wil het voortouw nemen in het stimuleren van regionale samenwerking tussen gemeenten en het laten ontstaan van nieuwe allianties op (boven)lokaal niveau. Hierdoor kunnen inspanningen beter op elkaar worden afgestemd, efficiency worden bevorderd en schaalvoordelen worden gerealiseerd.

Stimulering publiek-private samenwerking (PPS) en innovatie

De Provincie wil meer samenwerking bevorderen tussen publieke, maatschappelijke en private organisaties in Limburg. Overgewicht is een maatschappelijk probleem is dat niet alleen door de overheid moet worden opgepakt. Ook het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld moet betrokken worden en medeverantwoordelijkheid dragen voor het aanpakken van overgewicht en obesitas. Bedrijven zijn gebaat bij duurzame inzetbaarheid van medewerkers en kunnen bijdragen aan een gezonde leefstijl en een gezonde omgeving. Ook is aansluiting bij innovatieve ontwikkelingen in diverse regio's noodzakelijk.

Samenvattend kiest de Provincie voor de volgende kerntaken op het gebied van voorkomen en bestrijden van overgewicht en obesitas:

- Het bevorderen van bewustwording en agendasetting op lokaal niveau.
- Het versterken en versnellen van lokale, integrale uitvoeringsprogramma's.
- Het samenbrengen, ontwikkelen en verspreiden van praktische kennis.
- Het stimuleren van samenwerking tussen publieke, maatschappelijke en private organisaties (zorgaanbieders, sportaanbieders, scholen en kinderopvangorganisaties, welzijn, voedingsdeskundigen, wetenschappers, zorgverzekeraars en bedrijfsleven).

Doelstellingen

Om de ambitie op langere termijn (2025) te realiseren heeft de Provincie Limburg drie sporen geformuleerd voor de periode 2014-2016.

1. Integrale samenwerking en structuurversterking (aansluiting bij JOGG).
2. Versnellen en versterken van lokale uitvoering (Provinciale stimuleringsregeling).
3. Kennisontwikkeling en kennisverspreiding (uitvoering kennisprojecten).

Bijlage V. Relevante cijfers gemeente Vaals

Een gezonde kijk op Vaals

GGD Zuid Limburg heeft in opdracht van provincie Limburg een onderzoek uitgevoerd naar de volksgezondheid van de inwoners van de gemeente Vaals. Hieronder worden relevante resultaten uit de samenvatting Lokaal rapport Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2014 weergegeven.

Armoede

In Vaals leeft 13,7% van de huishoudens onder de armoedegrens (Nederland 8,3%). Mensen uit een huishouden met een inkomen onder de armoedegrens leven gemiddeld 5 jaar korter dan mensen met een hoger inkomen. Mensen die in armoede leven zijn niet alleen ongezonder, ze trekken zich ook vaak terug. Hun persoonlijke netwerken zijn veelal beperkt. Het gebrek aan participatie is een belangrijk onderdeel van de cirkel van armoede: hoe langer de financiële problemen duren, hoe meer mensen zich afzonderen. Het is cruciaal om mensen die zich sociaal uitgesloten voelen of geen werk hebben, te motiveren en aan te spreken op hun talenten en mogelijkheden. Ondersteuning en facilitering voor verschillende groepen om te kunnen participeren is daarom gewenst.

Meer 65-plussers doen vrijwilligerswerk

Het percentage volwassenen dat vrijwilligerswerk doet in Vaals is de afgelopen jaren licht gestegen van 23% in 2009 naar 25% in 2012. Bij ouderen is de inzet voor vrijwilligerswerk toegenomen van 16% in 2008 naar 23% in 2012. Deze ontwikkeling is gelijk aan de Zuid-Limburgse trend. Reden om geen vrijwilligerswerk te doen voor volwassenen is vooral het aspect 'geen tijd' en bij ouderen 'zich niet willen vastleggen'.

Meer taken combineren in de toekomst

Langer doorwerken, meer mantelzorg geven, tijd blijven vinden voor vrijwilligerswerk en vrijetijdsbestedingen; in de toekomst moeten mensen meer taken combineren. Volwassenen in Vaals die betaald werk verrichten zijn daarnaast actief als vrijwilliger (22%) en geven mantelzorg (11%). Deze percentages zijn lager in vergelijking met mensen die geen betaald werk verrichten. Naarmate mensen minder uren werken, geven ze meer mantelzorg. Voor Vaals is dit verband minder duidelijk aanwezig. Het aantal uren betaald werk heeft nauwelijks invloed op deelname aan vrijwilligerswerk.

Percentage mantelzorgers stijgt

In Vaals heeft 3% van de volwassenen en 14% van de ouderen het afgelopen jaar mantelzorg ontvangen. Voor volwassenen is dat bijna gelijk aan de regio maar voor ouderen lager. Het percentage inwoners dat mantelzorg geeft is in Vaals bij ouderen aanzienlijk lager dan het Zuid-Limburgse gemiddelde. In Vaals is net als in de regio sprake van een toename, maar in Vaals is die toename er alleen bij volwassenen en niet bij ouderen.

Veel chronische aandoeningen

Chronische aandoeningen komen veel voor. In Vaals heeft 72% van de inwoners van 19 jaar en ouder één of meer chronische ziekten. Bij meer dan de helft van de mensen met een chronische aandoening is sprake van multimorbiditeit. Dit betekent dat deze mensen twee of meer ziekten of aandoeningen tegelijk hebben. In Vaals betreft dit 37% van de volwassenen en 60% van de ouderen.

Meer bewegen blijft essentieel

Bijna de helft van de volwassenen (47%) en 60% van de ouderen heeft overgewicht. In Zuid-Limburg is er nog sprake van een kleine toename van overgewicht, in Vaals is overgewicht bij volwassenen licht gedaald en bij ouderen gelijk gebleven. Ruim de helft van de volwassenen en ouderen beweegt voldoende. Met name de volwassen inwoners van Vaals bewegen minder dan andere Zuid-Limburgers. Ten opzichte van Nederland is bij zowel volwassenen als ouderen sprake van een achterstand.

Bijlage VI. Factsheet verenigingsmonitor 2012

Het is belangrijk voor de gemeente, alsook voor externe partners, om de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris te evalueren en monitoren. Vandaar dat er een onderzoek is gehouden door Ne9eN in opdracht van de gemeente Vaals. Een deel van het onderzoek richtte zich op de (gesubsidieerde) sportverenigingen van de gemeente Vaals. Van de 15 sportverenigingen hebben er 10 verenigingen deelgenomen aan het onderzoek. Hieronder worden de resultaten weergegeven.

Conclusies

Respons: 66,6% Grote betrokkenheid bij gemeentelijk sportbeleid

Bekendheid combinatiefunctionaris : 40% Veel te winnen

Sportverenigingen signaleren knelpunten die met name te herleiden zijn naar de ontwikkeling van vergrijzing en ontgroening. Dit heeft impact op het ledenbestand (opbouw, teams, continuïteit) en de organisatie zelf (bestuurlijk en technisch kader). Gelet op de trends van individualisering zal het steeds moeilijker worden voor sportverenigingen om leden en vrijwilligers te boeien en te binden.

Aanbevelingen

Onderstaande aanbevelingen worden gedaan met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris voor/bij de sportverenigingen.

A Meer/ander sportaanbod voor oudere leeftijdscategorieën ontwikkelen en zo **inspelen op de grote groep 'nieuwe generatie' ouderen** die als gevolg van de vergrijzing toeneemt. De combinatiefunctionaris kan hier een ondersteunende rol in hebben en/of als sparringpartner fungeren.

Bekendheid van de combinatiefunctionaris vergroten door bijvoorbeeld:

- Verenigingsbezoeken organiseren
- Collectieve verenigingsavonden (sportcafé's) organiseren waarbij verenigingen met elkaar kennismaken maar ook met de combinatiefunctionaris
- PR via verschillende kanalen (gemeentelijke website, tekst op website verenigingen, info in lokale blaadjes etc.)

B Door sportkennismakingsactiviteiten te organiseren tijdens of na de gymles op de basisscholen **de bekendheid van sportverenigingen vergroten**. Op deze manier kan een sportvereniging zich presenteren en raken leerlingen bekend met het verenigingsaanbod.

C Sportverenigingen ondersteunen in het vinden van kader en het ontwikkelen van beleid. De meeste verenigingen geven aan dat er geen behoefte is aan deze ondersteuning, maar geven daarnaast ook aan dat er wel knelpunten zijn. Op dit gebied moet de combinatiefunctionaris meerwaarde kunnen bieden.

Bijlage VII. Factsheet onderzoek basisschoolleerlingen 2012

Het is belangrijk voor de gemeente, alsook voor externe partners, om de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris te evalueren en monitoren. Vandaar dat er een onderzoek is gehouden door Ne9eN in opdracht van de gemeente Vaals. Een deel van het onderzoek richtte zich op de basisschoolleerlingen van groep 5 tot en met groep 8 van de gemeente Vaals. Deze leerlingen, verdeeld over vier basisscholen, hebben allemaal een vragenlijst ingevuld. Hieronder worden de resultaten weergegeven.

Conclusies

98,4 %	Van de leerlingen speelt wel eens buiten
86,7 %	Van de leerlingen sport na schooltijd
65,4 %	Van de jongens voldoet aan NNGB
58,7 %	Van de meisjes voldoet aan NNGB
84,6%	Van de leerlingen vindt gymles (heel) leuk

• • •
NNGB = Nederlandse
Norm Gezond
Bewegen
• • •

Vaals = Nederland

De percentages die gevonden zijn in Vaals liggen in lijn met het landelijke beeld.

Ruim 78 % van de leerlingen missen een sport in Vaals. Hockey (7,2%), basketbal (5,2%) en danssport (4,4%) zijn de meest genoemde antwoorden.

Aanbevelingen

Om de leerlingen in Vaals nog meer aan het sporten te krijgen worden de volgende aanbevelingen gedaan met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionarissen.

Stimuleren van deelname aan sport- en beweegactiviteiten **buiten school**, door bijvoorbeeld:

- kinderen te informeren over het sportaanbod in de buurt/gemeente via e-mail en folders
- mogelijkheden van de beweegwijzer nader bekijken, zodat gezamenlijk een totaal sportaanbod aangeboden wordt
- sportieve activiteiten te organiseren in schoolvakanties
- gezamenlijk met partners (onderwijs, kinderopvang en sportverenigingen) zorgen voor 'sportieve dagarrangementen' waar kinderen na schooltijd in aanraking komen met diverse sport- en beweegactiviteiten
- sportieve activiteiten organiseren in de wijk (op straat, in de speeltuin) en op het schoolplein, dit zijn de belangrijkste vindplekken van deze doelgroep in Vaals

Stimuleren van kwaliteit en plezier in het **bewegingsonderwijs**, door bijvoorbeeld:

- frequentie van gymlessen verhogen (kabinet Rutte II wil het aantal gymuren per week verhogen)
- diversiteit van sportvormen verhogen tijdens de gymlessen, bijvoorbeeld hockey en basketbal
- organiseren (in samenwerking met sportverenigingen) van kennismakingslessen tijdens de gymles.

Bijlage VIII. Verslag Ronde Tafel Gesprekken Stakeholders

Daniëlle Remy van Ne9eN heeft de opzet van het sport- en beweegbeleid gepresenteerd middels een presentatie. De stakeholders zijn opgesplitst in twee kleinere groepen die apart de belangrijkste ontwikkelingen in beeld hebben gebracht en daarmee het speelveld aangaven. Daaropvolgend zijn de groepen bezig geweest om hun visie op sport, bewegen en gezondheid met elkaar te bespreken om daarna een vertaling te maken in de richting van organisatie, communicatie, financiën en voorzieningen.

Veld

- Uit de gesprekken komt naar voren dat de drie decentralisaties als belangrijke ontwikkelingen worden gezien. Vooral omdat deze decentralisaties gepaard gaan met bezuinigingen en men nog niet precies weet wat de gevolgen zijn. Wat wel zeker is, is dat de drie decentralisaties meer verantwoordelijkheid vragen van inwoners. De overheid trekt zich terug. Dat wordt niet als erg bevonden, want men is het erover eens dat inwoners voorheen te veel verwend zijn. Mensen hebben veel keuze in verschillende sporten of andere vrijetijdsbestedingen. De gemeente moet leren loslaten en vertrouwen hebben in de verantwoordelijkheid van haar inwoners, maar dienen haar inwoners wel te stimuleren en te faciliteren.
- Stakeholders geven aan dat sporters steeds meer een consument zijn geworden. Dit betekent dat zij zich minder aangetrokken voelen tot de vereniging waar ze bij aangesloten zitten.
- De gemeente Vaals heeft volgens de stakeholders relatief gezien veel allochtonen binnen haar gemeenschap. Over het algemeen ligt de sportdeelname van allochtonen lager. Dit komt doordat zij een andere cultuur hebben en lastig te motiveren zijn om te sporten. Daarnaast heerst er vaak armoede onder en dat heeft ook een negatieve invloed op het sport- en bewegedrag.
- Opvoeding speelt een grote rol in de sportdeelname van kinderen, vandaar dat het ook belangrijk bevonden wordt om ouders te stimuleren om gezond te leven. Alleenstaande ouders blijken veel problemen te hebben om hier aan te voldoen, zij hebben hier vaak de financiële middelen en de tijd niet voor.
- Ook wordt de doelgroep 14 t/m 18 jarigen benoemd als lastig te bereiken doelgroep.

Visie

- Het is van belang een integrale visie te ontwikkelen, waarbij ingezet wordt op een goede samenwerking tussen sport, onderwijs en zorg.
- Sport en bewegen dient apart gedefinieerd te worden en de focus dient op bewegen te worden gelegd, omdat de term 'sport' afschrikt voor veel doelgroepen.
- Sport dient daarnaast verbonden te worden aan andere/nieuw initiatieven, zoals het bedrijfsleven.
- Inwoners van de gemeente Vaals dienen meer verantwoordelijk te worden voor hen eigen leven. Ze moeten vitaal blijven en zelf oplossingen zoeken.
- Echter, dienen inwoners bewust te worden en bewust te blijven van het belang van gezond leven en voldoende bewegen. Dit moet structureel ingebed worden binnen de samenleving.
- Naast inwoners moeten ook andere organisaties gezamenlijk verantwoordelijk worden voor de oplossing van maatschappelijke problemen. Stakeholders geven aan dat zij hier een rol zien weggelegd voor sportverenigingen, omdat daar nog een grote winst te behalen is.
- Er dient aandacht te worden besteed aan de vermindering van de 'eilandjes-cultuur' (70 verschillende nationaliteiten) binnen de gemeente.

- Vandaar dat stakeholders aangeven dat het sociale contact een belangrijkere rol moet spelen in de sport/beweeg stimulering.
- Daarnaast moet de opvoeding van kinderen een rol spelen in het nieuwe sport- en beweegbeleid volgens de stakeholders. Ouders moeten bewust gemaakt worden van het belang van gezonde voeding en voldoende bewegen.

Vertaling

- Stakeholders geven aan dat er gebruik gemaakt dient te worden van de bestaande voorzieningen om uiteindelijk meerdere doelen te bereiken. Gebruik maken van de voorzieningen die er al zijn levert (vrijwel) geen extra kosten op.
- Communicatie dient een belangrijke rol te spelen in de activatie van het nieuwe sport- en beweegbeleid.

Deelnemers

Rianne v/d Bos – Trajekt
 Frans Otten – Team Jeugd
 Jeanine Noij – WMO-loket gemeente Vaals
 Monique Kerbusch – Gemeente Vaals
 Alf Schösser – Gemeente Vaals
 Paul de Graauw – Gemeente Vaals
 Hannie Pleijers – Trajekt (combinatiefunctionaris)
 Renate Cremer – Basisschool De Kleine Wereld
 Diane Lennertz – Villa Vaals/Riagg
 Ron Offermans – OBS De Robbedoes
 Jolanda Mikic – Beweegmakelaar Vaals
 Lucie Dremmen – Meer Bewegen Voor Ouderen
 Suzanne Vluggen – POH Huisarts De Bruggeman/De Broere
 Vincent Frenken – Trajekt
 Ed Heijnen – Heton

Bijlage IX. Verslag belronde sport- en beweegaanbieders

Voor de totstandkoming van het nieuwe sport- en beweegbeleid zijn een groot aantal beweegaanbieders uit de gemeente Vaals benaderd om telefonisch een aantal vragen te beantwoorden. Deze vragen gingen in op de huidige situatie, de rol van de aanbieder in de toekomst en rol van de gemeente in de toekomst. Hieronder wordt kort verslag gedaan van de resultaten die de belronde heeft opgeleverd.

Huidige situatie

- De diversiteit qua beweegaanbieders in Vaals is groot. Enerzijds zijn er verenigingen met een groot aantal leden en een ruim aantal vrijwilligers, anderzijds zijn er verenigingen met een klein aantal leden en een tekort aan vrijwilligers.
- Sommige verenigingen zien hun toekomst niet rooskleurig tegemoet door teruglopende ledenaantallen en/of accommodatie problematieken.
- De VaalsBeweegt!-pas heeft zijn gewenste effect bij de meeste verenigingen nog niet gehad. Er wordt weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden van de pas en dus levert de pas ook vrijwel geen extra leden op.

Toekomstrol aanbieders

- Veel aanbieders spelen in of willen inspelen op hedendaagse ontwikkelingen, zoals vergrijzing, ontgroening, individualisering, etc. Goede voorbeelden hiervan zijn Nick S Style en VTV Vaals. Nick S Style kan een 10-rittenkaart worden afgenomen. Hierbij zitten zij niet vast aan één sport, maar deze kunnen zij inzetten bij verschillende sporten, zoals kickboksen, skiën en bootcamp. VTV heeft als vereniging in het verleden al nagedacht over haar toekomst en dit in een toekomstvisie genoteerd. Eén van de pijlers uit deze visie was dat zij zich meer op ouderen moesten gaan richten. Vandaar dat zij een sport- en spelprogramma voor ouderen hebben opgericht.
- Veel verenigingen kunnen nog groeien in hun maatschappelijke rol binnen de gemeenschap. Er wordt nauwelijks samengewerkt door verenigingen en veel accommodaties worden monofunctioneel gebruikt terwijl er kansen liggen voor multifunctioneel gebruik.

Toekomstrol gemeente

- Verenigingen zijn tevreden over Vaals Beweegt! en over de rol van de gemeente op het gebied van sport en bewegen.
- Er wordt een aantal keer aangegeven dat een samenwerking tussen aanbieders en eventuele andere partners gemist wordt. Hierbij zien aanbieders een verbindende rol weggelegd voor gemeenten.

Bijlage X. Verslag netwerk 'Gezond Leven in Vaals'

Op donderdag 6 november heeft het netwerk 'Gezond Leven in Vaals' plaatsgevonden wat in het teken stond van het nieuwe sport- en beweegbeleid van de gemeente Vaals. Ruim 40 personen waren deze avond aanwezig en hebben allen hun inbreng geleverd over de thema's die centraal staan in het nieuwe sport- en beweegbeleid. Hieronder wordt puntsgewijs een samenvatting gegeven van de besproken thema's en daarna wordt er een overzicht gegeven van de deelnemers aan het netwerk.

Sportieve en gezonde scholen

Speerpunten

- Werken aan sociale vaardigheden.
- Gezamenlijk verantwoordelijkheid voor leefstijl en gedrag van kinderen.
- Programma's voor gezonde voeding.
- Up to date kwaliteit bewegingsonderwijs (3x per week gymles, gymles net zo belangrijk als taal en rekenen).
- Vroeg starten met bewegingsonderwijs, speciale aandacht voor peuters (gymkids 2-6 jaar).
- Niet alleen aandacht voor beweegprogramma tijdens school, maar ook na school.

Randvoorwaarden

- Actief netwerk creëren met vele samenwerkingspartners, zoals: verenigingen, BSO, zorginstellingen, scholen, etc. → gezamenlijk verantwoordelijk voor bewegen van jeugd.
- Sportverenigingen bewust maken van maatschappelijk rol binnen de gemeenschap en aanzetten tot onderlinge samenwerking.
- Structureel budget voor sportstimulering.
- Daarnaast benutten van subsidies en fondsen en mensen bekend maken met deze financieringsmogelijkheden (bijv. sportfonds en stichting leergeld).
- Optimaliseren van communicatie rondom beweegpas.

Rol gemeente

- Coördinerende functie: hoe verenigingen bij elkaar te brengen?
- Faciliterende en ondersteunende rol.

Rol van partners

- Inzetten van kennis en expertise.
- Signalerende functie (doorgeven aan gemeente). Gaat hier bijvoorbeeld om agressie, overgewicht, niet ontbijten, slechte voeding, etc.
- Sportaanbieders naar elkaar doorverwijzen om ervoor te zorgen dat de sporter aan het sporten blijft.

Hoogste prioriteit

- Bewustwording van belang gezonde levensstijl (gezond eten en voldoende bewegen). Focus hierbij ook op ouders. Opvoeding ouders speelt namelijk een belangrijke rol.
- Aan de slag met de sportaanbieders om ze te motiveren, in beweging te krijgen en warm te maken voor hun maatschappelijke rol.

Actieve en vitale buurten

Speerpunten

- Mogelijkheden om elkaar te ontmoeten in de buurt.
- Actieve en individuele benadering.
- Het moet laagdrempelig, kleinschalig, vrijblijvend en geen verplichting zijn.
- Centrale toegankelijke sportmogelijkheden binnen de gemeente, zoals bewegings- en sporttoestellen.
- Sport- en spelmogelijkheden voor diverse doelgroepen/leeftijden die voldoen aan bijbehorende behoeften en interesses → maatwerk.
- Verbinding jongeren met ouderen.

Randvoorwaarden

- Vervoer: hoe komen de mensen op de plek waar ze actief kunnen zijn? Vooral voor mensen met beperkingen en inwoners van de buitengebieden. Naast scootmobiel ook busje met chauffeur.
- Actief benaderen van mensen en het bekendmaken van de activiteiten. Ze moeten elkaar kunnen vinden. Belangrijk om kartrekkers/ambassadeurs te hebben die andere mensen willen overhalen om ook meer te bewegen.
- Communicatie misschien aan vernieuwing toe. Met de beweegkrant bereik je de inactieven niet. Extra aandacht naar voor buurten met veel ouderen en allochtonen.
- Centrale ontmoetingsplek in de buurt (eventueel buurthuis of accommodaties sportverenigingen).
- Deels zelfvoorzienend en deels gesubsidieerd.
- Behoeften onderzoek onder ouderen.
- Vrijwilligerscentrale: opleiden en begeleiden van vrijwilligers.

Rol van de gemeente

- Faciliteren van voorzieningen en cursussen.
- Jongeren betrokken maken bij activiteiten.

Rol van partners

- Ondersteuning van professionals en vrijwilligers rondom activiteiten in de buurt.
- Signalerende en doorverwijzende functie gericht op mensen die vereenzamen of extra (andersoortige) zorg nodig hebben.

Prioriteiten

- Ruimte en vervoer
- Vrijwilligers
- Communicatie

Beweging in de zorg

Speerpunten

- Iedereen in beweging krijgen met aandacht voor het sociale aspect.
- Het moet laagdrempelig zijn (bereikbaar, toegankelijk, persoonlijk en betaalbaar).
- Belangrijk om inactieven te bereiken d.m.v. individueel contact (beweegmakelaar en zorginstellingen).
- Mensen moeten samen verbonden worden tijdens activiteiten, sociaal contact is belangrijk
- Optimaliseren van huidige aanbod, maatwerk creëren.
- Er dient meer gebruik gemaakt te worden van bestaande initiatieven, het wiel wordt te vaak opnieuw uitgevonden.
- Bestaande accommodaties moeten meer ingezet worden tijdens lege uren, door bijv. Ouderen. Jeugd is dan ivm school geen optie.

Randvoorwaarden

- Optimaal netwerk van stakeholders → netwerk 'Gezond Leven in Vaals': stakeholders moeten bekend zijn met elkaars beweegaanbod om actief te kunnen doorverwijzen.
- Faciliteren naar beweegaanbod is voor mensen vanuit de zorg belangrijk. Dat zij ondersteund worden bij het contact leggen met een vereniging/aanbieder, dat ze een maatje hebben om samen mee te gaan. Doorverwijzers vanuit de zorg (denk aan fysio- en ergotherapeuten) kunnen hier een bijdrage aan leveren.
- Aandacht besteden aan het belang van bewegen t.b.v. de gezondheid van mensen. Veel ouderen zijn vaak niet bewust van het belang van een gezonde leefstijl.
- In communicatie gebruik maken van ambassadeurs om anderen te stimuleren.
- Eventueel een beloningssysteem ontwikkelen voor mensen ter stimulans.
- Meer gebruik van beweegtoestellen in Langedael.
- Vervoer voor ouderen: een idee is dat de gemeente m.b.v. vrijwilligers vervoer organiseert van en naar beweegactiviteiten/locaties of vervoer inbedden in de contributie.

Rol gemeente

- Gemeente doet al heel veel, vooral belangrijk dat zij qua financiën structureel blijft investeren in sport en bewegen zoals zij nu doet.

Rol partners

- Preventieve rol gericht op voeding, bewegen en leefstijl.
- Mensen/cliënten doorverwijzen vanuit zorg naar (vervolg) beweegaanbod, al dan niet via Jolanda.
- Maatwerkaanbod leveren voor specifieke doelgroepen. Samenwerking zoeken op terrein van zorg en sport, kijkje nemen in elkaars keuken. Deel blijven nemen aan dit netwerk zodat je elkaar steeds beter leert kennen en weet waar de samenwerkingsmogelijkheden zijn.
- Meer stimuleren meer samen te doen en mensen aanleren om vaste patronen te doorbreken.

Prioriteit

- Netwerk optimaliseren met stakeholders om een gezamenlijk doel te ontwikkelen gericht op preventie d.m.v. sport en bewegen. Bewegen dient steeds meer te worden ingezet ter preventie van problemen, ter voorkoming van (zwaardere) zorg, ter voorkoming van eenzaamheid enz. Er wordt gekort op zorg, dus preventie is essentieel voor zorgvragers en zorgverleners.

Deelnemers netwerk 'Gezond Leven in Vaals'

Jos Delambooy - AED-netwerk Vijlen
Beate Gernhardt – Integrale Heilkunde
Elmy Kroeg - Sevagram
Maria van der Poel - Wmo-raad
Emed de Bie - Probleemloos wonen
Karin Smeets - Envida
Eefje Kern - Kinder-ergotherapie
Diane Smeets-Koenen - Podocentrum Koenen
Audrey Vandrey - Fysiotherapie Janssen
Jill Moonen - Ouderenactiviteiten
Lucie Dremmen - Sevagram
Jos Ruigrok - Villa Vaals/Riagg
Helène Weusten - Ergotherapie
René Spierts - Nordic Walking
Elisa di Matteo - Sevagram
Margret van Hegelsom - Mondriaan
Diane Lennertz - Villa Vaals/Riagg
Rob Peters - Top Dance
Martine Botman - Envida
Hannie Pleijers - Combinatiefunctionaris
Sandra Klein - Creactive kids
Erica de Roode – Cattle dog Coach
Anita Lennartz-Meessen – Fleurz
Githe Clermonts – GGD Zuid Limburg
Monique Kerbusch – Gemeente Vaals
Hilda Keulders – Gemeente Vaals

Thijs Jussen - Rood Groen LVC '01
Annemiek Tans - Envida
Nick Suringh - Nick S Style
Ulla Schwedt - Wmo-raad
Lieke Sprokel - Ergo 4 You
Gert Vrancken - Logopediepraktijk Vrancken
Stef Hambeukers - Probleemloos wonen
Nico van Woudenberg - Fysiotherapie Janssen
Helmy Bijster - Spelentère
Rob Pelzer - VTV
Hella Jeurissen - Villa Vaals/Riagg
Jo Kern - Wmo-raad
Emmy Bakker - Em's Mindfulness
Jolanda Mikic- Beweegmakelaar
Andy Kupferschlager - Stagaire
Desirée Miedema - Fysiotherapie Janssen
Mariel Pelzer - Cicero thuis
Phil Schoenmakers - Sevagram
Maud Pluymen – Villa Vaals/Riagg
Bram Coenen - Ergotherapie
Mia Hounjet - KBO Vijlen
Monique Goossens - Villa Vaals/Riagg
Elwin Nieuwenhuis - ALC
Annemarie van de Eijnde – GGD Zuid Limburg
Alf Schösser – Gemeente Vaals
Marjolein Wassenberg – Gemeente Vaals⁵

⁵ De deelnemers zijn weergegeven op basis van de aanmeldingslijst.

Bijlage XI. Overzicht sport- en beweegaanbieders

Sport- beweegaanbieder	Sport- en beweegactiviteit
1. Landal Hoog Vaals	Aquajogging, recreatief badminton/bowlen/midgetgolf/squash /tennis, trimzwemmen, vrij zwemmen, watergymnastiek
2. Badmintongroep Leijssen	Badminton
3. Shuva	Badminton
4. Cimarelle, School of Ballet	Dance workout, klassiek modern, kleuterballet,
5. Lemiers Dance Centre Focus	BBB training, body training, gymnastiek op muziek 60+, jazzdance, steps
6. W. Vogelaar	BOMmen (bewegen op muziek)
7. Nick S Style	Bootcamp, kickboksen, kids cross
8. Breakfast Crew Vaals	Breakdance
9. Medfit	Cardiofitness, circuittraining, wandeltraining
10. Vitaal 50+	Chronisch Vitaal, yoga, gymnastiek, tai chi, volksdans, line dance
11. TWC Vols	Fietsen (MTB en race)
12. Active Life Center	Fitness 55+, spinning
13. Perfect Fit Studio	Gezond gewicht & fit: better belly en TFM-methode
14. Golfclub Hoog Vaals	Golf
15. R. Wiertz	Gymnastiek
16. St. Vrijwillige Hulpdienst Vaals	Gymnastiek 50+
17. Sevagram	gymnastiek, wandelen voor ouderen
18. VTV Vaals	Turnen, sport en spel 40+
19. Gym/volleybalgroep Lemiers	Gym/volleybal
20. Just Goo	Hardlopen, wandeltraining
21. Keumgang	Hankido, taekwondo
22. Irek Druciarek	Jiu jitsu, japans zwaardvechten
23. Judoclub zarei	Judo
24. Die lustige Stina's	Kegelen
25. Hau Ruck	Kegelen
26. Kegelclub Krans 7	Kegelen
27. M. Gehrmann	Meditatie, yoga
28. M. Hendriks	Meditatie
29. Nordic walking in the Dutch Mountains	Nordic walking
30. Ruitersportcentrum Otermans	Paardrijden
31. Hannelore Fit en Fun	Pilates
32. Villa Dancers	Showdance

33. It's your Sport	Spinning, yoga
34. Top dance	Street- en gardedans
35. TTV '72	Tafeltennis
36. Insenzo	Tai chi
37. G. en E. Kroese	Tai chi
38. R. Hermans	Tai chi zwaard/qi gong
39. TC mixed	Tennis
40. Rood Groen	Voetbal
41. RKVV Vijlen	Voetbal
42. ATSV	Volleybal
43. VC Tornado	Volleybal
44. Lothar's Tanztee express	Vrij dansen
45. Wandelclub Jo-ne	Wandelen
46. L. Delnoye	Wandelen
47. Aandacht	Wandelen/coaching
48. Vaalser Yoga Oefengroep	Yoga
49. Monique Yoga & Massage	Yoga
50. LEEF , praktijk voor ouder en kind	(Zwangerschaps)yoga
51. Veteranen Wit groen	Voetbal
52. Salsa Pleasure	Zumba
53. Fysioverde	Zwangerfit
54. ZV Vaals '75	Zwemles, zwemtraining
55. V-fit	Steps, bootcamp, BBB training